

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут прикладної економіки і менеджменту
ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

**на тему: «Організація і методика обліку та аналізу розрахунків
з кредиторами за товарними операціями
(на прикладі ТОВ «ДРУЖБА СВК»)»**

ШИФР КРМ.ОтаА.1.580-03.1.19

Здобувача: _____ **Чорного О.В.**

Керівник: _____ доц. **Тарасова О.В.**

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від ”б“ червня 2024 р., протокол № 15.

Завідувач кафедри

обліку та аудиту _____ **Валерій НЕМЧЕНКО**

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут прикладної економіки
і менеджменту ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри обліку та аудиту

«____» _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Чорного Олександра Володимировича

1. Тема роботи: «Організація і методика обліку та аналізу розрахунків з кредиторами за товарними операціями (на прикладі ТОВ «ДРУЖБА СВК»)»

Затверджена наказом від 06 жовтня 2023 р. наказ № 580-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 6 червня 2024 р.
3. Вихідні дані до роботи: Звітні дані про діяльність підприємства за 2021-2022 роки.

4. Перелік питань, які потрібно розробити: Теоретичні основи обліку об'єкту дослідження. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства та аналіз об'єкту дослідження за два роки. Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку об'єкту дослідження на ньому. Висновки та пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) таблиць – 40, рисунків – 14 .

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання **15 лютого 2024 р.**

Керівник _____ Тарасова О.В.

Завдання прийняв до виконання _____ Чорний О.В.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної магістерської роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	15.02.24 - 15.03.24	
2. <i>Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства</i>	16.03.24 - 21.04.24	
3. <i>Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку та аналізу за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому</i>	22.04.24- 28.05.24	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	29.05.24 - 6.06.24	

Здобувач-магістр _____ Чорний О.В.

Керівник роботи _____ Тарасова О.В.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-магістр Чорний О.В. _____

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на тему: «Організація і методика обліку та аналізу розрахунків з кредиторами за товарними операціями (на прикладі ТОВ «ДРУЖБА СВК»)»

В кваліфікаційній роботі було проведено вивчення теоретичних основ обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами, проведений економічний аналіз діяльності підприємства, також був досліджений стан бухгалтерського та фінансового обліку та обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами у ТОВ «Дружба СВК». Проведені в кваліфікаційній роботі дослідження були спрямовані на розробку певних пропозицій, щодо вдосконалення організації обліку операцій з обліку даних розрахунків.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. В першому розділі кваліфікаційної роботи було розглянуто теоретичні основи обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами: визначення кредиторської заборгованості, її класифікація, документальне оформлення, відображення розрахунків за товарними операціями з кредиторами на рахунках бухгалтерського та у формах фінансової звітності. В другому розділі наведена техніко-економічна характеристика ТОВ «Дружба СВК» та було розглянуто методику аналізу кредиторської заборгованості та проведено аналіз кредиторської заборгованості підприємства за 2021-2022 рр. В третьому розділі розглянуто організацію бухгалтерського обліку та обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами у ТОВ «Дружба СВК».

У висновках вказуються результати проведеного дослідження питань обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами ТОВ «Дружба СВК», надано рекомендації та пропозиції, щодо удосконалення бухгалтерського обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами з метою покращення діяльності підприємства.

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини	- 88 с.;
таблиць	- 40;
рисунків	- 14.

ЗМІСТ

	С.
Вступ	5
1. Теоретичні основи організації і методики обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами підприємства	8
1.1. Економічна сутність кредиторської заборгованості підприємства	8
1.2. Нормативно-правова база та завдання обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами	14
1.3. Форми розрахунків за товарними операціями з кредиторами	17
1.4. Методологія бухгалтерського обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами за національними стандартами	27
2. Організація і методика фінансово-економічного аналізу діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК»	36
2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства	36
2.2. Методика аналізу кредиторської заборгованості підприємства	39
2.3. Аналіз фінансових результатів діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК»	49
2.3. Загальний аналіз фінансового стану ТОВ «ДРУЖБА СВК»	54
3. Практика бухгалтерського обліку та обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами ТОВ «ДРУЖБА СВК»	69
3.1. Загальна характеристика організації бухгалтерського обліку на підприємстві	69
3.2. Організація бухгалтерського обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами у ТОВ «ДРУЖБА СВК»	76
Висновки та пропозиції	81
Список використаних джерел	84

ВСТУП

Актуальність теми. В процесі здійснення діяльності у підприємств виникають господарчі зв'язки зі своїми кредиторами: постачальниками, партнерами по сумісній діяльності, об'єднаннями та асоціаціями, фінансовій та кредитними системами. Це зумовлює взаємодію з системою розрахунків, яка опосередковує фінансово-господарську діяльність. Товарні операції – це безготівкові розрахунки, пов'язані з оплатою придбаних сировини та матеріалів, товарі, наданих послуг, виконаних робіт. Розрахунки, маючи постійно діючий, динамічний характер потребують певних управлінських впливів, що виробляються в системі фінансового менеджменту на основі обробки чисельних потоків різноманітної економічної інформації, провідна роль у загальній сукупності якої належить саме обліковій інформації. Такі важливі фінансові показники як платоспроможність та ліквідність обчислюються, виходячи з облікових даних про заборгованість за розрахунками та характеризують фінансовий стан кожного окремого підприємства, і держави взагалі, впливають на рівень їх інвестиційної привабливості, кредитоспроможності, загальної рентабельності діяльності. Одним з найважливіших критеріїв оцінки фінансового стану підприємства є його платоспроможність, під якою розуміється готовність відшкодувати кредиторську заборгованість при настанні термінів платежу поточними надходженнями грошових коштів. Тому вибір теми дослідження – облік та аналіз розрахунків за товарними операціями з кредиторами є достатньо актуальним.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі акти України, міжнародні та національні стандарти бухгалтерського обліку, постанови Верховної Ради України, Кабінету Міністрів, дослідження класиків економічної теорії, наукові праці вітчизняних учених з питань обліку та аналізу розрахунків за товарними операціями з кредиторами, а також дані первинного, аналітичного і синтетичного обліку досліджуваного підприємства, річні звіти, дані статистичної звітності, виробничо-фінансові плани, довідкові матеріали.

Проблемою дослідження обліку та аналізу розрахунків за товарними операціями з кредиторами займалися вчені та дослідники: Бланк І., Білик М., Борисов А., Бутинець Ф., Василенко Ю., Власова І., Волошина В., Гнатенко Є., Голов С., Горецька Л., Гура Н., Дубровська С., Загородній А., Зеленко С., Костюченко В., Кручак Л., Лишиленко О., Міщук Є., Муковіз В., Омецінська І., Партин Г., Сопко В., Попазова О., Сідорова І., Тесленко Т., Томчук О., Ткаченко Н., Цал-Цалко Ю., Чабанова Н. та ін.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є вивчення питань обліку та аналізу розрахунків за товарними операціями з кредиторами ТОВ «ДРУЖБА СВК» відповідно до законодавчих і нормативних актів та пошук шляхів вдосконалення даних аспектів на підприємстві.

Задачами дослідження є: вивчення теоретичних основ обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами на підприємстві; розкриття сутності та класифікації кредиторської заборгованості; розгляд нормативно-правових документів, які регулюють облік розрахунків за товарними операціями з кредиторами в Україні; вивчення методологічних аспектів обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами; аналіз основних показників діяльності ТОВ «Дружба СВК» за два роки; проведення аналізу кредиторської заборгованості та фінансового аналізу діяльності ТОВ «Дружба СВК» за два роки; розгляд організації обліку та практичних аспектів обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами у ТОВ «Дружба СВК»; формування рекомендацій щодо покращення організації обліку на підприємстві.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження роботи є розрахунки за товарними операціями з кредиторами, а предметом дослідження – облік та аналіз розрахунків за товарними операціями з кредиторами підприємства.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі використовувалися такі методи дослідження: методи наукової абстракції, індукції та дедукції, ретроспективного аналізу (при визначенні поняття і змісту кредиторської заборгованості), логічного моделювання (при обґрунтуванні виникнення розрахунків за

товарними операціями з кредиторами), групування, порівняння, аналізу і синтезу, методи конкретизації, моделювання, аналогії, спостереження, балансовий метод.

Наукова новизна одержаних результатів в даній кваліфікаційній роботі полягає в розробці напрямів вдосконалення обліку та аналізу розрахунків за товарними операціями з кредиторами на підприємстві.

Апробація результатів роботи. Основні теоретичні та практичні результати дослідження доповідалися та отримали позитивну оцінку на науковій конференції здобувачів вищої освіти ОНТУ 28 березня 2024 р. м. Одеса (секція обліку і аудиту).

Загальна структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Основний зміст роботи становить 88 стор., містить 40 таблиць на 35 стор., 14 рисунків на 9 стор., список використаних джерел з 50 найменування на 5 стор.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ І МЕТОДИКИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ТОВАРНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ З КРЕДИТОРАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність кредиторської заборгованості підприємства

В сучасних умовах питання управління кредиторською заборгованістю є найскладнішим, що пов'язано з проблемою неплатежів. Підприємства першочергово розв'язують власні проблеми, незважаючи на виконання фінансових зобов'язань із платежів перед контрагентами. Така поведінка підприємств зумовлена відсутністю їхньої майнової відповідальності за невиконання договірних зобов'язань і дає їм змогу ухилятися від взаєморозрахунків із контрагентами.

Борги, що виникають в результаті діяльності підприємств, зазвичай називають загальним терміном «Кредиторська заборгованість».

Термін «зобов'язання» в первинному значенні - це відносини, в силу яких одна сторона зобов'язана вчинити на користь другої сторони певні дії. У бухгалтерському обліку відображаються і узагальнюються не всі зобов'язання, а лише боргові, які складають частину майна і оборотного капіталу організації (підприємства) [31].

Проблеми, пов'язані із кредиторською заборгованістю, досліджували в працях вітчизняні та зарубіжні вчені – А.Б. Борисов, Л. Л. Горецька, С.Ф. Голов, Г.О. Партин, В. М. Костюченко, Ф.Ф. Бутинець, Н.О. Гура, А. Г. Загородній та інші.

Так, Голов С.Ф. та Костюченко В.М. вважають, що «кредиторська заборгованість – це суми, які нараховуються постачальникам за купівлю у них товарів або послуг в кредит» [19].

На думку Партина Г.О. та Загороднього А.Г. «кредиторська заборгованість – це заборгованість підприємства іншим юридичним і фізичним особам, що виникла в результаті здійснених раніше дій (подій), оцінена в гривнях і щодо якої в підприємства існують зобов'язання її погашення в певний строк» [31].

Відповідно до МСФЗ 37 «Резерви, умовні зобов'язання та непередбачені активи», термін «зобов'язання» визнається, як існуюча на звітну дату заборгованість організації, погашення якої викликає зменшення економічної вигоди у вигляді відтоку ресурсів. А поняття кредиторської заборгованості трактується як зобов'язання оплатити товари або послуги, які були отримані або поставлені і на які було виставлено рахунки-фактури або вони були формально узгоджені з постачальником [8].

А.Б. Борисов, визначає кредиторську заборгованість як грошові кошти, які тимчасово підпорядковані підприємству, фірмі, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі, у яких вони позичені і яким вони не виплачені [31].

Бутинець Ф.Ф., Горецька Л.Л. розглядають кредиторську заборгованість як форму розрахунку за товари і послуги, які придбаються у ході операцій компанії, що періодично повторюються і використовуються у виробництві (в якості сировини) чи для перепродажу (інакше її називають рахунками до сплати чи торговими рахунками до сплати) [16].

У ст. 509 Цивільного кодексу України термін «зобов'язання» трактується як правовідносини, коли одна сторона (боржник) зобов'язана здійснити в інтересах другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його зобов'язання [4].

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначено, що зобов'язання – це заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди [1, 6].

Кредиторська заборгованість визнається, якщо вона відповідає її визначенню, може бути вимірною і є релевантною і достовірною. Класифікація зобов'язань в залежності від термінів погашення та від порядку визначення суми наведена на рис. 1.1.

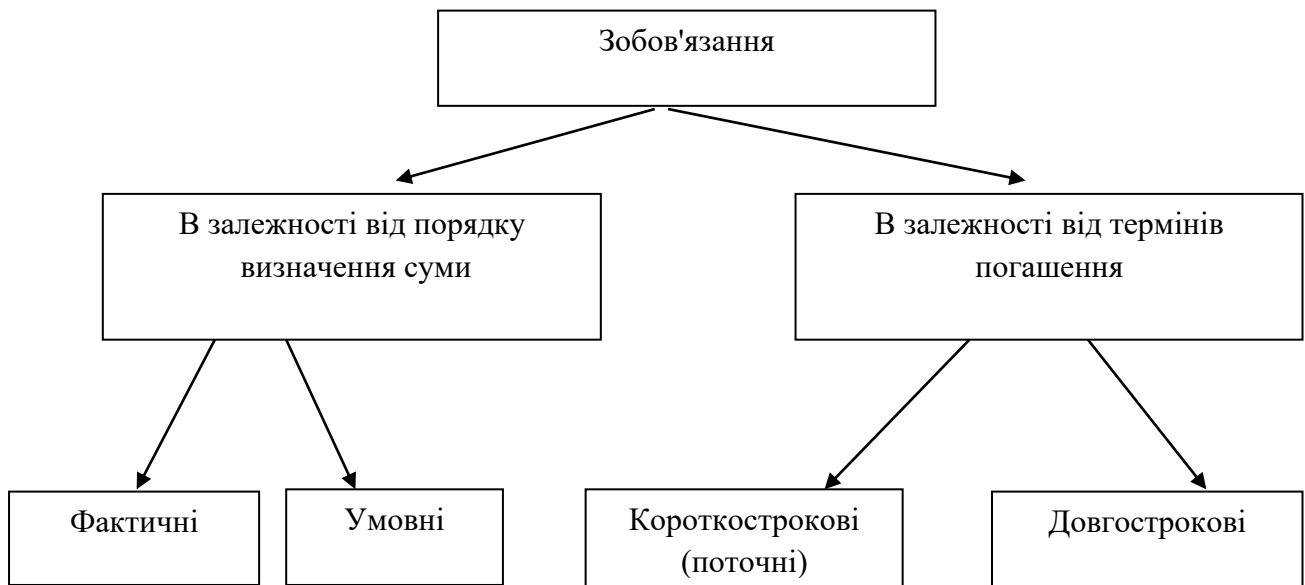

Рис. 1.1 – Класифікація зобов'язань в залежності від термінів погашення та від порядку визначення суми*

*складено за даними [1,6]

Для обліку кредиторської заборгованості здійснюють її класифікацію за різними ознаками.

В залежності від того, за якою підставою виникли зобов'язання розрізняють:

- а) договірні;
- б) недоговірні;
- в) односторонньо-вольові, які виникають із односторонніх правочинів.

За співвідношенням прав і обов'язків зобов'язання поділяють на:

- а) односторонні;
- б) взаємні.

Відокремлюють також зобов'язання, де боржник повинен вчинити певні дії; зобов'язання, де за умови неможливості виконати певні дії боржник має право замінити їх виконанням інших визначених в договорі дій (факультативні зобов'язання), і альтернативні зобов'язання.

Сторонами в зобов'язанні є кредитор і боржник.

Кредитор – це особа, яка має право вимагати або виконання певної дії, або утримання від вчинення певних дій. Ця особа довіряє своєму контрагенту, кредитує його, тому і називається кредитором.

Боржник – протилежна сторона в зобов'язанні. Він повинен вчинити певні дії або утримуватися від них. Ця особа має борг перед кредитором, тому її іменують боржником. Кредитора зазвичай називають активною стороною в зобов'язанні, а боржника – пасивною.

Здійснення контролю за рухом кредиторської заборгованості необхідно для поліпшення розрахунково-платіжної дисципліни. Важливим фактором контролю є оборотність кредиторської заборгованості.

Крім того, зобов'язання в балансі повинні надаватися з підрозділом, в залежності від терміну звернення (погашення), на короткострокові і довгострокові.

Короткострокова кредиторська заборгованість - та, термін погашення якої не більше 12 місяців після звітної дати.

Довгострокова кредиторська заборгованість - заборгованість, термін погашення якої менше 12 місяців після звітної дати.

Кредиторська заборгованість виникає, у разі якщо дата надходження послуг (робіт, товарів, матеріалів і т. д.) не збігається з датою їх фактичної оплати.

Кредиторська заборгованість, як правило, передбачає погашення боргів в найближчому майбутньому і тому входить до складу короткострокових пасивів.

Згідно з П(С)БО 11 «Зобов'язання», з метою бухгалтерського обліку зобов'язання поділяються на: довгострокові; поточні; непередбачені зобов'язання; доходи майбутніх періодів [7]:

Довгострокові зобов'язання - всі зобов'язання, які не є поточними зобов'язаннями [6].

Поточні зобов'язання - зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу [7].

Непередбачене зобов'язання - це:

– зобов'язання, що може виникнути внаслідок минулих подій та існування якого буде підтверджено лише тоді, коли відбудеться або не відбудеться одна чи більше невизначених майбутніх подій, над якими підприємство не має повного контролю;

– теперішнє зобов'язання, що виникає внаслідок минулих подій, але не визнається, оскільки мало ймовірно, що для врегулювання зобов'язання потрібно буде використати ресурси, які втілюють у собі економічні вигоди, або оскільки суму зобов'язання не можна достовірно визначити [7].

Доходи майбутніх періодів - кошти, отримані у звітному періоді, але які відносяться відповідно до бухгалтерської звітності до майбутніх звітних періодів [7].

В бухгалтерському обліку підприємства зобов'язання знаходить своє відображення лише тоді, коли на його поточний рахунок банк зарахує грошові кошти. Тому пропонують поділяти зобов'язання залежно від порядку визначення суми до погашення зобов'язання на реальні та потенційні. Реальні зобов'язання виникають на підставі договору, контракту, одержаного рахунку (як правило, сума заборгованості та строк погашення по них є конкретними і вказуються у відповідних документах). Залежно від строку погашення реальні зобов'язання поділяють на поточні та довгострокові. Потенційні зобов'язання характеризуються тим, що сума і термін платежу за ними не визначені і залежать від подальших подій у майбутньому. Потенційні зобов'язання поділяються на забезпечення, непередбачені зобов'язання та доходи майбутніх періодів.

Класифікація зобов'язань за П(С)БО 11 «Зобов'язання» наведена на рис. 1.2.

Кредиторська заборгованість визнається, якщо вона відповідає її визначенню, може бути виміряна і є достовірною. Тому, на відміну від попередніх класифікацій розглядають зобов'язання за наступними ознаками: в залежності від порядку визначення суми (фактичні, умовні); в залежності від термінів погашення (короткострокові, довгострокові).

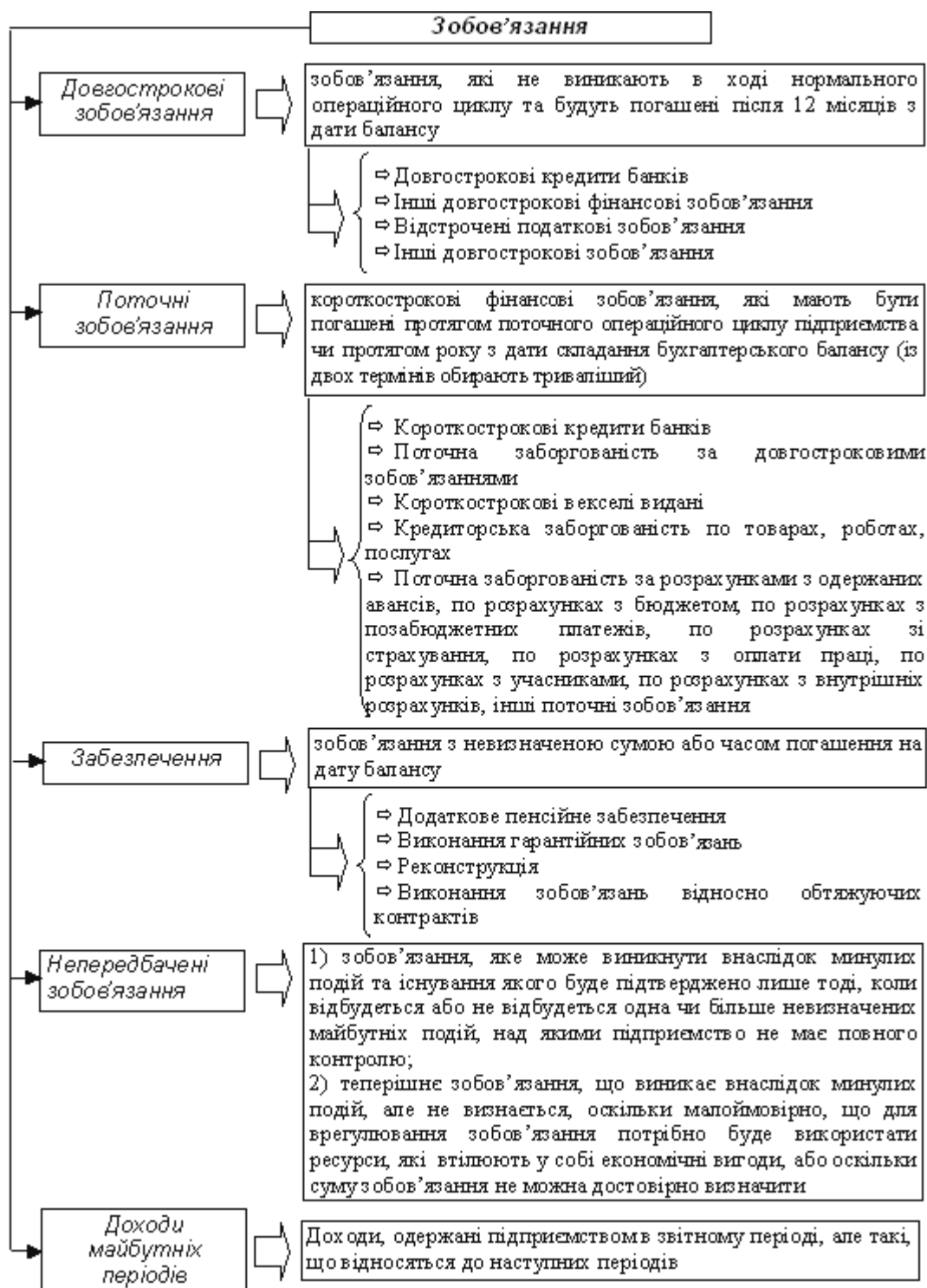

Рис. 1.2 – Класифікація зобов'язань за П(С)БО 11 «Зобов'язання» [33]

Фактичні зобов'язання виникають на основі договору, контракту, одержаного рахунку, сума заборгованості за якими відома. За умовними зобов'язаннями, навпаки, точна сума не може бути визначена до настання певної дати. Це заборгованість зі сплати податків, відпусток тощо.

Короткострокові (поточні) зобов'язання мають бути погашені в процесі одного операційного циклу діяльності підприємства або протягом одного фінансового року після дати складання балансу. Термін оплати довгострокових зобов'язань перевищує фінансовий рік.

В бухгалтерському обліку відображаються не всі господарські зобов'язання, а лише ті, що впливають з виконання укладених підприємством договорів чи здійснених дій. Тому в умовах МСФЗ-трансформації для потреб бухгалтерського обліку достатнім буде поділ зобов'язань на поточні (короткострокові) та довгострокові. Така класифікація полегшить і, в свою чергу, актуалізує роботу бухгалтерської служби.

Наявність високої кредиторської заборгованості не є сприятливим фактором для організації та істотно знижує показники при оцінці фінансового стану підприємства, платоспроможності і ліквідності.

Таким чином, можна зробити висновок, що в міжнародній практиці не існує окремого стандарту, який би розкривав сутність зобов'язань та кредиторської заборгованості, як це відображається в П(С)БО 11 «Зобов'язання» та в сучасній науковій літературі немає єдиної думки щодо трактування цього поняття.

1.2. Нормативно-правова база та завдання обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами

Чіткий облік розрахунків за товарними операціями з кредиторами підприємства має важливе значення. Кожне підприємство повинно мати достовірні дані про величину своєї заборгованості. Необхідно також чітко розуміти, яка заборгованість є поточною (тобто буде погашена найближчим часом), а яку пора списувати.

Кредиторська заборгованість являє собою заборгованість підприємства по виконанню взятих на себе договірних зобов'язань, або зобов'язань, виконання яких передбачено чинним законодавством (цивільним, податковим, трудовим і т.д.).

За економічним змістом розрахунки поділяються на дві основні групи (рис.1.3):

- за товарними операціями, які проводяться підприємством у випадку, якщо підприємство є постачальником готової продукції (робіт, послуг), заготівельником товарно-матеріальних цінностей або покупцем;
- за нетоварними операціями, пов'язаними з погашенням заборгованості банку, бюджету, працівникам, позабюджетних фондів і інші розрахунки.

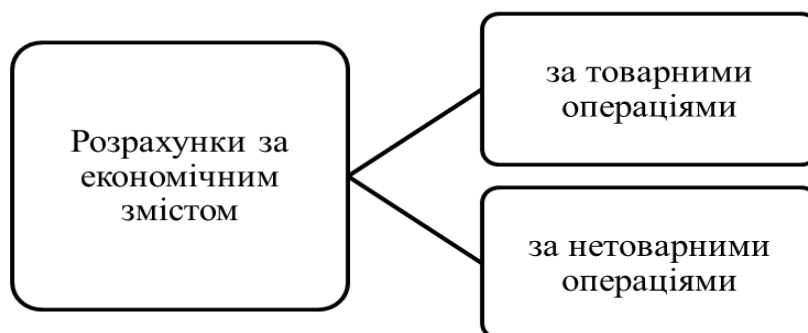

Рис. 1.3 – Класифікація розрахунків за економічним змістом [47]

Таким чином, завданням обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами підприємства є збір достовірних відомостей про те, кому винно підприємство, яку суму, за яких обставин та на яких умовах виник цей борг, коли заборгованість повинна бути погашена, а саме [28, 29]:

- формування повної і достовірної інформації про стан розрахунків з кредиторами за товарно-матеріальні цінності, виконані роботи та надані послуги, необхідної внутрішнім користувачам бухгалтерської звітності - керівникам, засновникам, учасникам і власникам майна організації, а також зовнішнім - інвесторам, кредиторам і іншим користувачам бухгалтерської звітності;
- забезпечення інформацією, необхідної внутрішнім і зовнішнім користувачам бухгалтерської звітності для контролю за дотриманням законодавства України при здійсненні підприємством господарські операції та їх доцільність, наявність і рухом майна і зобов'язань, використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів відповідно до затверджених норм, нормативами і кошторисами;

- контроль за станом заборгованості за розрахунками за товарними операціями з кредиторами підприємства;
- контроль за дотриманням форм розрахунків, встановлених в договорах з постачальниками і покупцями;
- своєчасне звіряння розрахунків з кредиторами за товарними операціями для виключення простроченої заборгованості.

Висока оборотність кредиторської заборгованості може свідчити про покращення платіжної дисципліни підприємства у відносинах з постачальниками, бюджетом, позабюджетними фондами, співробітниками фірми, іншими кредиторами, так як це означає своєчасне погашення організацією своєї заборгованості перед цими кредиторами.

Основними нормативними документами, що регулюють облік розрахунків за товарними операціями з кредиторами є:

- Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р № 435-IV (зі змінами та доповненнями).
- Кодекс України про адміністративні правопорушення № 8073-X від 14.05.2020 (зі змінами та доповненнями).
- Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV (зі змінами та доповненнями).
- Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (зі змінами та доповненнями).
- Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р № 996-XIV (зі змінами та доповненнями).
- Закон України «Про обіг векселів в Україні» від 05.04.2001р. № 2374 – III (зі змінами та доповненнями).
- Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 № 73 (зі змінами та доповненнями).
- Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 "Зобов'язання" від 31.01.2000 р № 20 (зі змінами та доповненнями).

– План рахунків бухгалтерського обліку активів, пасивів, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.99 № 291 (зі змінами та доповненнями).

– Інструкція із застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, пасивів, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.99 №291 (зі змінами та доповненнями).

– Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг затверджена постановою НБУ від 29.07.2022 р. № 163 (зі змінами та доповненнями).

– Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затвердженого постановою НБУ від 29.12.2017 р. № 148.

1.3. Форми розрахунків за товарними операціями з кредиторами

При здійсненні розрахунків за товарними операціями з кредиторами можна використовувати як готівкові, так і безготівкові форми (рис. 1.4). Кредитори мають право вільного вибору форми безготівкових розрахунків і способу платежу, що узгоджується при укладанні договорів поставок або договорів підряду.

Рис.1.4 – Форми розрахунків за товарними операціями з кредиторами*
*складено за даними [13]

Готівкові розрахунки здійснюються через касу підприємства готівковими грошовими коштами і, як правило, для обслуговування населення – виплати заробітної плати, матеріального заохочення, дивідендів, пенсій, грошової допомоги тощо. Для за товарними операціями з кредиторами саме в готівковій формі уповноваженій особі підприємства необхідно зняти з розрахункового рахунку підприємства в установі банку грошові кошти в заздалегідь зазначеній сумі. за уповноваженим документом (чек, тощо) та в касі підприємства – постачальника розрахуватися за зобов'язанням та отримати квитанцію від прибуткового ордеру з печаткою про оплату

Суб'єкти господарювання зобов'язані зберігати свої кошти на рахунках в банках, через які вони повинні здійснювати між собою розрахунки.

Форми безготівкових розрахунків розрізняються між собою видом застосовуваних розрахункових документів та порядком їх обігу. На сьогоднішній день безготівкові розрахунки між господарюючими органами можуть здійснюватися в таких формах: платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, чеки, акредитиви, векселя.

При кожній формі розрахунків можуть застосовуватися різні способи платежів, що дає можливість підприємствам виконувати свої грошові зобов'язання на більш вигідних для себе умовах.

Згідно з запровадженим Національним банком України порядком, безготівкові розрахунки можуть здійснюватися за такими формами розрахункових документів:

- платіжними дорученнями;
- платіжними вимогами-дорученнями;
- розрахунковими чеками;
- акредитивами;
- платіжними вимогами.

Крім перелічених, у платіжному обороті України дедалі більшого поширення набувають безготівкові розрахунки з використанням як платіжних інструментів векселів і банківських платіжних карток. Порядок цих розрахунків

регулюється окремими нормативно-правовими актами Національного банку України.

Усі зазначені платіжні інструменти (крім платіжних вимог) можуть використовуватися учасниками безготівкових розрахунків за товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги, а в нетоварному платіжному обороті – лише платіжні доручення і векселі.

Платіжна вимога – це платіжний документ, який використовується для здійснення примусового списання (стягнення) коштів з рахунків платників стягувачами, яким закон надає право таких дій. Операції з примусового стягнення банки, як зазначалося, виконують лише на підставі виконавчих документів, рішень податкових органів та визнаних претензій до власників банківських рахунків, і в межах залишку коштів на цих рахунках. Платіжна вимога вміщує реквізити, які несуть інформацію про продавця, платника, їх банки, суму, яка підлягає безспірному списанню, а також про характер стягнення (призначення платежу). Обов'язковою умовою виконання банком безспірного стягнення є подача стягувачем разом з платіжною вимогою документів, які є законною підставою для здійснення примусового списання коштів.

Розрахунки платіжними дорученнями в Україні посідають перше місце за питомою вагою в сукупному платіжному обороті. Платіжне доручення являє собою наказ підприємства або організації банку, що його обслуговує, про перерахування (переказ) певної суми коштів зі свого поточного рахунку на рахунок постачальника або іншого одержувача, зокрема бюджету, загальнодержавного цільового фонду тощо. Доручення виписується на бланку стандартної форми, де зазначаються: одержувач коштів, його адреса, найменування і місце розташування банку, в якому йому відкрито рахунок, вид платежу (найменування товарів, робіт, послуг, інших платежів, за які перераховуються кошти), сума платежу.

Розрахунки платіжними дорученнями здійснюються за такою схемою (рис.1.5).

Де: 1 - постачальник відвантажує продукцію (виконує роботи, послуги);
 2 - постачальник виставляє рахунок-фактуру за продукцію;
 3 - покупець подає до банку, що його обслуговує, платіжне доручення;
 4 - банк покупця списує з його рахунка кошти;
 5 - банк покупця повідомляє покупця - власника рахунка про списання коштів;
 6 - банк покупця передає електронним зв'язком або надсилає платіжне доручення на відповідну суму до банку постачальника;
 7 - банк постачальника (отримувача коштів) зараховує кошти на рахунок постачальника;
 8 - банк постачальника повідомляє постачальника про надходження коштів на розрахунковий рахунок випискою з розрахункового рахунка.

Рис 1.5 – Схематичне відображення розрахунків платіжними дорученнями [22]

Доручення підписується посадовими особами підприємства, які мають право розпоряджатися банківським рахунком, і скріплюється печаткою підприємства. Доручення, включаючи доручення за платежами до бюджету, приймається банком до виконання тільки в сумі, яка може бути сплачена за наявними коштами на рахунку або за рахунок кредиту. Платіжні доручення можуть застосовуватися як для здійснення попередньої оплати продукції, робіт, послуг, так і в розрахунках за фактично поставлену продукцію, виконані роботи, надані послуги.

Платіжна вимога-доручення – це комбінований документ, який складається з двох частин. Перша частина – це вимога постачальника (одержувача коштів) безпосередньо до покупця (платника) сплатити вартість поставленої йому згідно з договором продукції (виконаних робіт, наданих послуг); у ній вказуються найменування та адреси постачальника і платника, найменування і місце розташування банку постачальника і банку платника, найменування товару (робіт, послуг), сума коштів, яку повинен перерахувати платник. Друга час-

тина платіжної вимоги-доручення – це доручення платника своєму банкові про перерахування з його рахунку коштів на рахунок одержувача. Розрахунок за допомогою платіжної вимоги-доручення здійснюється за такою схемою (рис. 1.6).

Де: 1 - постачальник відвантажує продукцію покупцеві;

2 - разом із документами на відвантажену продукцію постачальник передає платіжну вимогу-доручення на оплату;

3 - покупець передає вимогу-доручення в банк, який його обслуговує, для переказу коштів;

4 - банк покупця (платника коштів) списує з рахунку покупця кошти;

5 - банк покупця сповіщає випискою покупця – власника рахунка про списання коштів із його розрахункового рахунка;

6 - банк покупця направляє в банк постачальника платіжну вимогу-доручення;

7 - банк постачальника зараховує кошти на рахунок постачальника;

8 - банк постачальника повідомляє постачальника про надходження коштів на розрахунковий рахунок випискою з розрахункового рахунка.

Рис 1.6 – Схематичне відображення розрахунків платіжною вимогою-дорученням [22]

Платіжна вимога-доручення заповнюється постачальником (заповнюється перша частина) і надсилається покупцеві безпосередньо у комплекті з розрахунковими і відвантажувальними документами, які передбачені угодою сторін (доставку вимог-доручень до платника може здійснювати банк одержувача через банк платника на договірних умовах). У разі згоди оплатити платіжну вимогу-доручення платник заповнює другу частину цього документа і здає його (за наявності грошей на поточному рахунку) в обслуговуючий банк для перерахування коштів. Вимоги-доручення можуть подаватися платниками у банк лише протягом 20 календарних днів від дня їх виписки.

Розрахунковий чек – це письмове розпорядження чекодавця банкові, який веде його рахунок, сплатити чекодержателю вказану у чеку суму коштів. Чек

являє собою документ, що виписується на бланку спеціальної форми. Книжки з чеками (чекові книжки) підприємства одержують в обслуговуючому банку. Сума, на яку банк видає підприємству чекову книжку (ліміт чекової книжки), депонується на окремому рахунку в банку чекодавця, чим забезпечується гарантована оплата чеків.

Розрахунки чеками здійснюється за схемою, наведеною на рис. 1.7.

Де: 1 - постачальник передає товар покупцеві;

2 - покупець передає чек постачальнику;

3 - постачальник передає чек у свій банк;

4 - банк постачальника направляє чек для оплати в банк покупця;

5 - банк платника списує кошти з рахунка покупця товару;

6 - банк платника повідомляє платника про списання коштів;

7 - банк платника переказує банку постачальника відповідні кошти;

8 - банк постачальника зараховує кошти на рахунок постачальника;

9 - банк постачальника повідомляє постачальника про зарахування коштів на його рахунок.

Рис 1.7 – Схематичне відображення розрахунків чеком [22]

Кредитним договором між чекодавцем і банком може бути передбачений порядок, за якого таке депонування не відбувається, а банк приймає на себе зобов'язання оплачувати чеки свого клієнта-чекодавця (у разі відсутності коштів на його поточному рахунку) шляхом кредитування в межах заздалегідь визначеного розміру. Чекодавець у межах ліміту чекової книжки виписує чеки на суму отриманих товарів (робіт, послуг) і передає їх безпосередньо отримувачам коштів (постачальникам); при цьому обмін чека на готівку та отримання здачі з суми чека готівкою юридичними особами не дозволяється. У разі якщо чекодавець і чекодержатель обслуговуються в одній установі банку, кошти списують-

ся з відповідного рахунку чекодавця і зараховуються на рахунок чекодержателя у день надходження від останнього чека до банку (одержані розрахункові чеки чекодержателі мають передати своєму банку при реєстрі у десятиденний термін з дня одержання чека від платника). Для здійснення розрахунків чеками між клієнтами різних банків банк чекодержателя зобов'язаний прийняти чек із реєстром і надіслати його спецзв'язком до банку платника.

Акредитив – це грошове зобов'язання банку, яке видається ним за дорученням клієнта на користь його контрагента сплатити кошти постачальникові (або надати повноваження банку постачальника здійснити такий платіж) на умовах пред'явлення документів, передбачених відповідно з договором між контрагентами.

Кошти платника за акредитивної форми розрахунків можуть депонуватись у банку платника (банк-емітент) або в банку постачальника (виконуючий банк) – усе залежить від наявності або відсутності кореспондентських відносин між банками та умов розрахунків між ними. Правила розрахунків за акредитивами передбачають можливість використання так званих непокритих акредитивів, тобто таких, які відкриваються без бронювання коштів; оплата за такими акредитивами, у разі тимчасової відсутності коштів на поточному рахунку платника, гарантується банком-емітентом за рахунок банківського кредиту.

У заяві на відкриття акредитива платник інформує свій банк про строк дії акредитива, найменування банку, що виконує акредитив (банк постачальника), суму акредитива, умови реалізації акредитива (види товарів, документи та ін.). Для одержання коштів за акредитивом постачальник, який відвантажив товар, подає реєстр рахунків та передбачені умовами акредитива документи у свій банк до закінчення строку дії акредитива. Після перевірки документів банківським виконавцем списує кошти з акредитива і зараховує їх на рахунок свого клієнта, а якщо кошти платника депоновані у його банку, банк постачальника пересилає банку-емітенту спецзв'язком або в інший спосіб отримані й перевірені документи за акредитивом, які і є підставою для списання коштів і зарахування їх постачальникові. До закінчення строку дії акредитива (якщо відкритий так званий

відзливний акредитив) сторони мають право через свої банки зробити розпорядження про припинення дії акредитива (в повній сумі або частково). В такому разі невикористані кошти повертаються на розрахунковий рахунок платника.

Схема здійснення розрахунків із використанням акредитивної форми має вигляд, наведений на рис. 1.8.

- Де: 1 - покупець, доручає банку, що його обслуговує, відкрити акредитив;
2 - банк покупця відкриває акредитив;
3 - банк покупця сповіщає покупця про відкриття акредитива;
4 - банк покупця повідомляє банк постачальника про відкриття акредитива постачальнику на конкретну суму;
5 - банк постачальника сповіщає постачальника про відкриття акредитива;
6 - відвантаження товару;
7 - покупець повідомляє банк про виконання умови акредитива;
8 - банк покупця переказує банку постачальника суму коштів з акредитива;
9 - банк постачальника зараховує кошти на рахунок постачальника;
10 - банк постачальника повідомляє про це свого клієнта.

Рис 1.8 – Схематичне відображення розрахунків із використанням акредитивної форми [22]

У країнах з ринковою економікою поширені розрахунки на умовах відстрочки платежів з використанням векселів. Вексель – це цінний папір, письмове боргове зобов'язання чітко встановленої форми, яке засвідчує обов'язок боржника (векселедавця) сплатити певну грошову суму в певний строк своєму кредитору, власнику векселя (векселедержателю). Це – свідоцтво поза банківського товарного кредиту, що широко використовується в ринковій економіці (в тому числі у міжнародній торгівлі). Номінальна сума векселя – сума, яка підлягає сплаті за векселем (без урахування обумовлених у тексті векселя процентів). Повна сума векселя включає номінальну та обумовлені у векселі проценти.

Розрізняють два різновиди векселя – простий (соло-вексель) і переказний вексель (тратта). Види векселів наведені на рис 1.9.

Рис. 1.9 – Види векселів [22]

У простому векселі міститься нічим не обумовлена обіцянка векселедавця сплатити безпосередньо своєму кредитору-векселедержателю суму боргу. В ньому фіксуються найменування боржника і кредитора, строк платежу, є підпис векселедавця і його печатка.

Переказний вексель виписує і підписує кредитор (трасант); він являє собою наказ боржнику (трасату) про сплату в зазначений строк вказаної суми третій особі. Переказний вексель повинен бути акцептований боржником, без чого він не має юридичної сили. Через акцепт (згоду) платник приймає на себе зобов'язання сплатити переказний вексель у строк. При незгоді платити за векселем платник виписує і нотаріально засвідчує вексельний протест. Вексель може бути гарантований банком. Банківська гарантія платежу за векселем має

назву аваль, вона передбачає відповідальність банку аваліста перед векселедержателем за сплату боргу у встановлений строк, сприяє розвитку вексельного обігу.

Векселі по суті являють собою кредитні гроші. Ними можна вести розрахунки, бо вони можуть передаватися від одного векселедержателя до іншого за допомогою передавального напису – індосаменту, тобто виступають як засіб платежу. Причому з кожним індосаментом підвищується гарантія оплати векселя, бо якщо попередній індосант (юридична особа, яка вчинила індосамент) виявився неспроможним боржником, вимога оплати буде пред'являтися кожному наступному. Тобто векселедержатель має право регресу – право зворотної вимоги. Він має право у разі неможливості отримати платіж за векселем у строк притягувати попередніх індосантів до відповідальності й вимагати сплати вексельної суми від кожного з них.

Розрахунки з використанням векселів здійснюються за порядком, наведеним на рис 1.10.

Де: 1 - постачання товару;

2 - акцепт векселя в банку, який обслуговує покупця;

3 - передача векселя;

4 - платіжне доручення банку, який обслуговує постачальника, на оплату цього векселя;

5 - облік векселя (може бути наданий кредит) постачальника у межах облікової ставки;

6 - пред'явлення векселя до оплати у встановлений строк;

7 - отримання платежу.

Рис 1.10 – Схематичне відображення розрахунків з використанням векселя [22]

Під векселі векселедержателі можуть отримувати кредит у комерційному банку (ця операція має назву «врахування векселів»). Врахування векселя передбачає його придбання банком у векселедержателя до настання строку пла-

тежу за векселем за грошові кошти з дисконтом. З настанням строку банк стягує повну суму векселя з платника (векседавця, трасата або індосанта).

Законодавство передбачає право підприємств (двох або групи підприємств) здійснювати розрахунки поза банком шляхом заліку взаємної заборгованості, коли взаємні зобов'язання боржників і кредиторів погашаються в рівнозначних сумах, і лише за їх різницею здійснюється платіж через банк на загальних підставах.

1.4. Методологія бухгалтерського обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами за національними стандартами

Взаємовідносини з розрахунків за товарними операціями з кредиторами розпочинаються з підписання договору, в якому іде домовленість обох сторін на отримання певної послуги або обумовлюються права кожної сторони. Тільки після цього починається кругообіг всі наступних документів.

Розрахунки з кредиторами здійснюються на підставі документів постачальника: накладних, рахунків – фактур, рахунків, актів приймання передачі виконаних робіт, наданих послуг, податкових накладних, товарно-транспортних накладних.

Після отримання рахунку покупець надає своєму банку платіжне доручення на оплату придбаного товару та отримує виписку уповноваженого банку про списання грошових коштів з поточного рахунку. Якщо оплата товару проводиться готівкою через підзвітну особу, заповнюється видатковий касовий ордер (ВКО) на видачу готівки під звіт та авансовий звіт про використання виданої готівки.

Оприбуткування товару від постачальника залежить від наявності розбіжностей між фактичними даними та даними зазначеними в документах постачальника, і оформляється прибутковою накладною

Акт приймання також оформлюється у випадку одержання невідфактурованої поставки. Крім того, підставою для оприбуткування та оплати придбаного товару є документ, що підтверджує його якість.

Документи, які оформляються при перерахуванні коштів, залежать від форми розрахунків: платіжне доручення, акредитив, інкасо, Видатковий касовий ордер та інші платіжні документи.

Бухгалтерський облік розрахунків за товарними операціями з кредиторами ведеться на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». На зазначеному рахунку відображаються розрахунки з підприємствами, організаціями та особами за отримані товарно-матеріальні цінності, прийняті (виконані) роботи та надані послуги, включаючи надання електроенергії, газу, пари, води тощо, а також послуги з доставки або переробки матеріальних цінностей, розрахункові документи на які надійшли, і з невідфактурованих поставок.

Усі операції, пов'язані з розрахунками за придбані товарно-матеріальні цінності, прийняті роботи або спожиті послуги, знаходять відображення на рахунку 63 незалежно від того, одночасно чи заздалегідь проводилася оплата пред'явленого рахунка.

Рахунок балансовий, розрахунковий, пасивний, призначений для обліку поточних зобов'язань. За кредитом рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» відображається заборгованість за одержані від постачальників та підрядників товарно-матеріальні цінності, прийняті роботи, послуги, за дебетом - її погашення, списання тощо. Всі ці операції відображаються на рахунку 63 незалежно від того, коли здійснювався акцепт виставленого рахунку-фактури. Перелік та призначення субрахунків до рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» наведені в табл.1.1. Схематична кореспонденція рахунків з розрахунків за товарними операціями з кредиторами наведена на рис 1.11.

Таблиця. 1.1 – Перелік та призначення субрахунків до рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

№ субрахунку	Назва	Призначення
631	Розрахунки з вітчизняними постачальниками	Ведеться облік розрахунків за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги з вітчизняними постачальниками та підрядниками.

№ субрахунку	Назва	Призначення
632	Розрахунки з іноземними постачальниками	Ведеться облік розрахунків з іноземними постачальниками та підрядниками за одержані ТМЦ, виконані роботи, надані послуги
633	Розрахунки з учасниками промислово-фінансової групи	Узагальнюється інформація про розрахунки з учасниками промислово-фінансової групи

* складено за даними [10]

Рахунок 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками"

за дебетом з кредитом рахунків:	за кредитом з дебетом рахунків:
24 "Брак у виробництві"	15 "Капітальні інвестиції"
30 "Готівка"	20 "Виробничі запаси"
31 "Рахунки в банках"	22 "Малоцінні та швидкозношувані предмети"
34 "Короткострокові векселі одержані"	23 "Виробництво"
36 "Розрахунки з покупцями та замовниками"	24 "Брак у виробництві"
37 "Розрахунки з різними дебіторами"	28 "Товари"
46 "Неоплачений капітал"	30 "Готівка"
48 "Цільове фінансування і цільові надходження"	31 "Рахунки в банках"
50 "Довгострокові позики"	39 "Витрати майбутніх періодів"
51 "Довгострокові векселі видані"	47 "Забезпечення майбутніх витрат і платежів"
52 "Довгострокові зобов'язання за облігаціями"	64 "Розрахунки за податками й платежами"
55 "Інші довгострокові зобов'язання"	68 "Розрахунки за іншими операціями"
60 "Короткострокові позики"	70 "Доходи від реалізації"
62 "Короткострокові векселі видані"	80 "Матеріальні витрати"
64 "Розрахунки за податками й платежами"	84 "Інші операційні витрати"
68 "Розрахунки за іншими операціями"	85 "Інші затрати"
70 "Доходи від реалізації"	90 "Собівартість реалізації"
71 "Інший операційний дохід"	91 "Загальновиробничі витрати"
74 "Інші доходи"	92 "Адміністративні витрати"
	93 "Витрати на збут"

Рис. 1.11 – Схематична кореспонденція рахунків з обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами [10]

Кореспонденція рахунків з обліку постачальниками та підрядниками наведена в табл.1.2.

Таблиця 1.2 – Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами [20, 26]

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
Операції щодо виникнення заборгованості		
1.Оприбутковано виробничі запаси, МШП, товари від постачальників	20„Виробничі запаси», 22 „МШП”, 28 „Товари”	63 „Розрахунки з постачальниками та підрядниками”
2.Акцептовано рахунок постачальника за виконані роботи, надані послуги виробничого характеру.	23 „Виробництво”	63 „Розрахунки з постачальниками та підрядниками”
3.Виставлено претензію постачальнику за невиконання умов договору.	374 „Розрахунки за претензіями”	63„Розрахунки з постачальниками та підрядниками”
4.Відображено вартість послуг наданих підприємству постачальниками, у зв'язку з виконанням гарантійних зобов'язань	47 „Забезпечення майбутніх витрат і платежів”	63„Розрахунки з постачальниками та підрядниками”
Операції щодо погашення заборгованості		
5.Оплачено рахунки постачальників: - готівкою з каси - з поточного рахунку	63 „Розрахунки з постачальниками та підрядниками	30 „Готівка” 311 „Поточні рахунки в національній валюті”
6.Зменшено суму заборгованості перед постачальниками на суму браку, який виник у зв'язку з поставкою неякісних матеріалів	63 „Розрахунки з постачальниками та підрядниками	24 „Брак у виробництві”
7.Погашено заборгованість перед постачальником за рахунок векселя одержаного	63 „Розрахунки з постачальниками та підрядниками	34 „Короткострокові векселі одержані”
8.Проведено зарахування заборгованості з раніше виданого авансу	63 „Розрахунки з постачальниками та підрядниками	371 „Розрахунки за виданими авансами”
9.Списано безнадійну кредиторську заборгованість	63 „Розрахунки з постачальниками та підрядниками	717 „Дохід від списання кредиторської заборгованості”
10.Відображено суму ПДВ	641 „Розрахунки за податками”	63 „Розрахунки з постачальниками та підрядниками

При журнальній формі господарські операції відображаються в облікових регістрах під час надходження первинних документів або за підсумками за місяць, залежно від характеру і змісту операцій. На документах, дані яких включені до облікових регістрів, зазначають номери відповідних облікових регістрів і порядкові номери записів у них (номер рядка).

Облік розрахунків за товарними операціями з кредиторами обліковується за автоматизованою формою обліку у відповідних машинограмах, за журнально-ордерною – в журналі-ордері № 3 «Облік розрахунків, довгострокових та поточних зобов'язань», який складається з двох розділів:

1. Облік розрахунків за товари, роботи, послуги, інших розрахунків і резерву сумнівних боргів;
2. Облік розрахунків з бюджетом, облік довгострокових та поточних зобов'язань.

Облік розрахунків за товарними операціями з кредиторами ведеться у першому розділі.

Кредиторська заборгованість відображена у формі №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» у розділі «Поточні зобов'язання і забезпечення» (табл. 1.3)

Таблиця 1.3 – Відображення інформації про кредиторську заборгованість у формі №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» [6]

II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	
Відстрочені податкові зобов'язання	1500
Довгострокові кредити банків	1510
Інші довгострокові зобов'язання	1515
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	
Короткострокові кредити банків	1600
Поточна кредиторська заборгованість за:	
довгостроковими зобов'язаннями	1610
товари, роботи, послуги	1615
розрахунками з бюджетом	1620
у тому числі з податку на прибуток	1621
розрахунками зі страхування	1625
розрахунками з оплати праці	1630
Інші поточні зобов'язання	1690
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	
	1700

Інформація про розрахунки за товарними операціями з кредиторами відображається у рядку 1615 «Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги».

Податковий облік розрахунків за товарними операціями з кредиторами ведеться згідно чинного законодавства за Податковим кодексом України № 2755-VI від 02.12.2010р. із змінами та доповненнями [3].

Відповідно до п.185.1 ст.185 ПКУ об'єктами оподаткування господарських операцій є постачання товарів, послуг, які розташовані на митній території України відповідно до ст.186 цього Кодексу [3].

З метою оподаткування цим податком до операцій з ввезення товарів на митну територію України та вивезення товарів за межі митної території України прирівнюється поміщення товарів у будь-який митний режим, визначений Митним кодексом України.

Датою виникнення податкового зобов'язання згідно п.187.1 ст.187 ПКУ вважається : а) дата зарахування коштів від замовника на розрахунковий рахунок у банку (безготівковий розрахунок), або дата зарахування грошей у касу установи, як плата за товари/послуги; б) дата відвантаження товарів замовнику.

Базою оподаткування є договірна вартість товарів, робіт, послуг з урахуванням загальнодержавних податків та зборів (крім акцизного податку підакцизних товарів, збору на обов'язкове державне пенсійне страхування, податку на додану вартість та акцизного податку на спирт етиловий, для виробництва лікарських засобів).

Ставки податку: 20%-постачання товарів, робіт послуг, 0%- перелік операцій зазначені у ст. 195 ПКУ, 7% - постачання лікарських засобів та медичних виробів [3].

До податкового кредиту відносяться суми податку, сплачені/нараховані у разі здійснення операцій з: а) придбання(виготовлення) товарів, робіт, послуг; б) придбання (будівництво, спорудження, створення) необоротних активів; в) отримання послуг, наданих нерезидентом на митній території України; г) ввезення необоротних активів на митну територію України за договорами оперативного або фінансового лізингу; г) ввезення товарів та/або необоротних активів на митну територію України.

Відповідно по п.200.1 ст.200 ПКУ [3] сума податку, що підлягає сплаті (перерахуванню) до Державного бюджету України або бюджетному відшкодуванню, визначається як різниця між сумою податкового зобов'язання звітного (податкового) періоду та сумою податкового кредиту такого звітного (податкового) періоду.

Коригування суми ПДВ, відповідно до п.192.1 ст 192 ПКУ [3], проводиться у разі зміни суми вартості після постачання товарів(робіт, послуг), у разі повернення товарів (робіт, послуг) та у разі повернення постачальником суми попередньої оплати.

Платник податку на додану вартість зобов'язаний на дату виникнення податкових зобов'язань скласти податкову накладну, згідно чинного законодавства, та зареєструвати її в Єдиному реєстрі податкових накладних у встановлений Податковим кодексом термін.

Рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами» відображає узагальнену інформацію про розрахунки підприємства за усіма видами платежів до бюджету (податки з працівників підприємства, фінансові санкції, що перераховують в дохід бюджету). Порядок сплати таких платежів регулюється чинним законодавством. Перелік та призначення субрахунків до рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами» наведені в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4 – Перелік та призначення субрахунків до рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами»

№ суб-рахунку	Назва	Призначення
641	"Розрахунки за податками"	Для обліку податків та зборів, відповідно до чинного законодавства, (податок на прибуток, податок на додану вартість та ін.)
642	"Розрахунки за обов'язковими платежами"	Ведеться облік за обов'язковими зборами, які не включають у рахунок 65 «Розрахунки з страхування»
643	"Податкові зобов'язання"	Ведеться облік суми податку на додану вартість, визначену, виходячи із суми одержаних авансів (попередньої оплати) за готову продукцію, товари, інші матеріальні цінності та нематеріальні активи, роботи, послуги, що підлягають відвантаженню (виконанню)
644	"Податковий кредит"	Ведеться облік суми податку на додану вартість, на яку підприємство набуло право зменшити податкове зобов'язання

* складено з використанням [10]

Відображення операцій з нарахуванням і сплаті ПДВ в бухгалтерському обліку наведено в таблиці 1.5.

Таблиця 1.5 – Відображення розрахунків з ПДВ на рахунках бухгалтерського обліку*

Зміст операції	Дебет	Кредит
<i>Придбання сировини, матеріалів, перша подія – отримання сировини, матеріалів</i>		
1.Отримано від постачальників матеріалів	20 "Виробничі запаси"	631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками"
Відображено податковий кредит з ПДВ	641 "Розрахунки за податками"	631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками"
2.Оплачено отримані матеріали	631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками"	311 "Поточні рахунки в національній валюті"
<i>Придбання сировини, матеріалів, перша подія – попередня оплата за сировину, матеріали</i>		
1.Перераховано аванс постачальнику на суму вартості матеріалів з ПДВ	371 "Розрахунки за виданими авансами"	311 "Поточні рахунки в національній валюті"
2.Відображено податковий кредит на суму ПДВ	641 "Розрахунки за податками"	644 "Податковий кредит"
3.Отримано матеріалів від постачальника - вартість матеріалів; - сума податкового кредиту	20 "Виробничі запаси" 644 "Податковий кредит"	631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками" 631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками"
4.Зараховано аванс постачальникові за отримані матеріали	631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками"	371 "Розрахунки за виданими авансами"
<i>Імпорт товарів, запасів</i>		
1.Перераховано митним органам кошти на сплату ПДВ	377 "Розрахунки з іншими дебіторами"	311 "Поточні рахунки в національній валюті"
2.Відображено податковий кредит за ввезним ПДВ на підставі митної декларації	641 "Розрахунки за податками"	377 "Розрахунки з іншими дебіторами"

* складено за даними [20,26]

Звітним періодом є один календарний місяць або квартал. Для звітування подається податкова декларація. Згідно з чинним Податковим кодексом, податкова декларація визначається як документ, що подається платником податків (у тому числі відокремленим підрозділом у випадках, визначених Податковим кодексом) контролюючому органу у строки, встановлені законом, на підставі якого здійснюється нарахування та/або сплата податкового зобов'язання, чи документ, що свідчить про суми доходу, нарахованого (виплаченого) на користь

платників податків - фізичних осіб, суми утриманого та/або сплаченого податку.

Податкова декларація заповнюється платником податку самостійно або іншою особою, нотаріально уповноваженою платником податку здійснювати таке заповнення, у порядку, передбаченому главою 2 розділу II ПКУ [3].

Згідно пункту 203.1. ПКУ податкова декларація подається за базовий звітний (податковий) період, що дорівнює календарному місяцю, протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця.

Висновки до першого розділу

В розділі були розглянуті питання організації і методики розрахунків за товарними операціями з кредиторами. Товарні операції – це безготівкові розрахунки, пов'язані з оплатою придбаних сировини та матеріалів, товарі, наданих послуг, виконаних робіт. Проведений аналіз економічної літератури з питань визначення поняття кредиторської заборгованості. Також у розділі були досліджені підходи щодо класифікації кредиторської заборгованості за різними ознаками, розглянута нормативна база з та задачі обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами. Кредиторську заборгованість класифікують за такими ознаками: в залежності від порядку визначення суми (фактичні, умовні); в залежності від термінів погашення (короткострокові, довгострокові), розглянута класифікація зобов'язань за П(С)БО 11 «Зобов'язання».

Методичні засади обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами розкривають основні питання, а саме: документальне оформлення розрахунків за товарними операціями з кредиторами, перелік рахунків та субрахунків, що використовуються для їх обліку та їх типову кореспонденцію, узагальнення інформації про розрахунки за товарними операціями з кредиторами у регістрах бухгалтерського обліку та відображення їх у фінансовій звітності, а також питання податкового обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ ДРУЖБА СВК»

2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства

ТОВ «Дружба СВК» розташоване на території села Зоря, у Саратському районі Одеській області.

Основними видами діяльності є вирощування зернових (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур. До інших видів діяльності, на яких спеціалізується кооператив належать: вирощування рису, овочів і баштанних культур, коренеплодів і бульбоплодів, зерняткових і кісточкових фруктів, інших однорічних і дворічних культур, винограду; розведення великої рогатої худоби молочних порід, коней та інших тварин родини конячих, овець і кіз, свиней, свійської птиці; допоміжна діяльність у тваринництві; складське господарство; перероблення молока, виробництво масла та сиру; виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання; виробництво готових кормів для тварин, що утримуються на фермах; оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин; інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах; вантажний автомобільний транспорт; транспортне оброблення вантажів; надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна.

ТОВ «Дружба СВК» має давню історія створення. У 1947 році було створено три колективних господарства: колгосп ім. Ф. Енгельса, колгосп ім. К. Маркса, колгосп «Іскра» на території села Зоря, розташованого у Саратському районі Одеській області. Основними видами діяльності колгоспів були рослинництво та тваринництво. У 1956 році відбулося об'єднання трьох колгоспів в один – колгосп «Зорі». У 1959 році, вищестоящим керівництвом було прийнято рішення про об'єднання колгоспу «Зоря» з господарством сусіднього села Михайлівка колгосп «Дружба». Але цей союз, проіснувавши приблизно рік, розпався.

Таким чином на території села Зоря було сформовано колективне господарство «Дружба». В той час у господарстві склався зерно-тваринницький напрям діяльності. Рослинництво приносило врожай зернових культур, кормів, а також овочів. Ще поширились садівництво та виноградарство. Основною метою тваринництва було виробництво молока та м'яса.

У 1991 році колгосп був реорганізований – майно господарства та земельні угіддя були розділені на частки – паї між членами колективу колгоспу. Таким чином було створено колективне сільськогосподарське підприємство «Дружба» (КСП «Дружба»). Починаючи з цього часу підприємство стало бурно розвиватися. У продовж дев'яти років, з 1991 по 2000 рр., було розроблено та впроваджено у життя ряд заходів з будівництва власного переробного комплексу, у який увійшли: млин, крупорушка, маслоробка, пекарня, макаронний цех, молочний цех, ковбасний цех, соко-консервний цех. Усі ці переробні цехи були побудовані з метою переробки власної сільськогосподарської продукції, і всі вони працюють по сьогоднішній день.

У 2000 році підприємство було знов реорганізовано у сільськогосподарський виробничий кооператив – СВК «Дружба». Всі члени Кооперативу отримали у власність земельні ділянки у розмірі своїх паїв, які вони надали у користування Кооперативу на основі договору оренди. Кооператив є колективним підприємством – тому йому притаманні деякі особливості управління. Вищим органом управління СВК «Дружба» є Загальні збори членів Кооперативу. Виконавчий орган – Правління Кооперативу на чолі з Головою Кооперативу. Контролюючий орган – Ревізійна комісія. Правління Кооперативу створюється для керівництва поточною господарською діяльністю, а також для виконання рішень Загальним зборів членів Кооперативу.

Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «Дружба СВК» за 2021-2022 рр. наведені в табл. 2.1.

За результатами здійсненого аналізу (табл. 2.1) можна зробити висновок про тенденцію до покращення діяльності ТОВ «Дружба СВК» за досліджуваний період.

Таблиця 2.1 – Основні фінансово-економічні показники діяльності
ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2021-2022 рр.*

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
1.Обсяг продукції в натуральному виразі, т	1191,0	984,8	-206	-17,31
2.Обсяг продукції в оптових цінах без ПДВ та акцизного збору, тис.грн.				
- у діючих оптових цінах	32060,2	21987,4	-10073	-31,42
- у порівнянних оптових цінах	26591,2	21987,4	-4603,8	-17,31
3.Середня оптова ціна за 1 тону продукції, грн.	26918,7	22326,8	-4591,9	-17,06
4.Чистий дохід від реалізації продукції(товарів,робіт, послуг), тис.грн.	143652	171390	27738	19,31
5.Собівартість реалізованої продукції,тис.грн.	85984	106807	20823	24,22
6.Адміністративні витрати, тис.грн.	4675	4849	174	3,72
7. Витрати на збут, тис.грн.	3824	3660	-164	-4,29
8.Валовий прибуток, тис.грн.	57668	64583	6915	11,99
9.Повна собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	112235	115316	3081	2,75
10. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	58,9	62,3	3,4	5,81
11.Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн., в тому числі:				
- від основної операційної діяльності	47158	66181	19023	40,34
- від іншої операційної діяльності	49169	56074	6905	14,04
- від фінансової діяльності	-1938	10948	12886	в-6,6р
- від іншої діяльності	3	-682	-685	в-228 р
	-76	-159	-83	109,21
12.Чистий прибуток, тис.грн.	47158	66181	19023	40,34
13.Матеріальні витрати, тис.грн.	110137	102914	-7223	-6,56
14.Матеріаловіддача, грн.	0,291	0,214	-0,077	-26,60
15. Матеріаломісткість продукції, грн.	3,44	4,68	1,25	36,25
16.Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб.	126	139	13	10,32
17.Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу, грн.	211041,3	158163,3	-52878	-25,05
18.Фонд оплати праці штатних працівників облікового складу, тис.грн.	15009	17414	2405,0	16,02
19.Середня річна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу, грн.	119119,0	125280,6	6161,6	5,17
20.Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис.грн.	124240	129722,5	5482,5	4,41
21.Фондовіддача, грн.	0,214	0,169	-0,045	-20,81
22.Фондорентабельність, %	38,0	51,02	13,02	х
23.Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	1,07	0,93	-0,14	-13,10
24.Рентабельність продукції, %	40,14	37,68	-2,46	х
25.Рентабельність виробництва, %	18,28	21,13	2,85	х

* розраховано за даними фінансової та статистичної звітності підприємства

Так, в звітному році порівняно з попереднім обсяг продукції підприємства зменшився: в натуральному виразі –17,31%, в діючих цінах – на 31,42%,

в порівняних цінах – на 17,31%. Середня оптова ціна за 1 т. продукції зменшилась на 17,06 %.

В звітному році порівняно з попереднім відбулось збільшення чистого дохід від реалізації продукції більшими темпами (19,71%) ніж темпи збільшення витрат, що пов'язані з реалізацією продукції (собівартості реалізованої продукції – на 24,22%, адміністративних витрат – на 3,72%, проте витрати на збут зменшились на 4,29 %), що призвело до збільшення витрат на 1 гривню реалізованої продукції на 3,4 коп.

Фінансовий результат до оподаткування був прибутком, який в звітному році порівняно з попереднім збільшився на 40,34%. На це вплинуло збільшення прибутку від основної операційної діяльності на 14,04% та зменшення збитку від іншої операційної діяльності в 6,6 рази; негативний вплив здійснило зменшення прибутку від інвестиційної та фінансової діяльності на в 228 разів та збільшення збитку від іншої діяльності на 109,21%.

За досліджуваний період на підприємстві відбулось погіршення використання таких видів ресурсів:

- матеріальних – про що свідчить зменшення матеріаловіддачі на 0,077 та збільшення матеріаломісткості на 1,25;

- трудових – про що свідчить зменшення продуктивності праці 1 працівника облікового складу на 25,05%;

- основних засобів – про що свідчить зменшення фондівіддачі на 0,045

- рентабельності продукції на 2,46 % п.

Проте відбулось збільшення фондорентабельності в звітному році порівняно з попереднім на 13,02%п. та рентабельність виробництва – на 2,85 % п.

2.2. Методика аналізу кредиторської заборгованості підприємства

В процесі здійснення діяльності будь-яке підприємство вступає у відносини з кредиторами. Кредиторська заборгованість є однією зі складових діяльності підприємства, що характеризує його фінансовий стан. Ефективне управління кредиторською заборгованістю підприємства є одним з найважливіших

та найскладніших завдань підтримки його ліквідності та платоспроможності на належному рівні для забезпечення ефективного функціонування. Одним зі шляхів підвищення ефективності управління кредиторською заборгованістю є своєчасне проведення її аналізу.

Питання аналізу кредиторської заборгованості досліджували в своїх працях такі науковці, як І.О. Бланк, М. Білик І.О. Власова, В. Волошина, Є. Гнатенко, С. Дубровська, С.В. Зеленко, Л. Кручак, Є. Міщук, В. Муковіз, І. Омецінська, Г. Партин, О. Попазова, І. Сідорова, Т. Тесленко, О. Томчук, та ін.

В економічній літературі запропоновані різні підходи до удосконалення методики аналізу кредиторської заборгованості. Так, Т.І. Тесленко радить використовувати методику аналізу поточних зобов'язань, що полягає у вивченні їх структури, оборотності, ступеня платоспроможності та ліквідності підприємства, що дозволить встановити рівень платоспроможності підприємства та запобігти його банкрутству [44,48]. І. Омецінська пропонує удосконалити облік і аналіз кредиторської заборгованості підприємства за допомогою класифікації його боргів за терміном погашення [39]. Є. Гнатенко визначає вплив заборгованості на виробничу діяльність підприємства [30]. В. Волошина досліджує порівняльний аналіз кредиторської та дебіторської заборгованості підприємства. О. Томчук обґрунтовує необхідність аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю тощо[45]. Проте в економічній літературі відсутній єдиний підхід до аналізу кредиторської заборгованості та дана проблема потребує подальшого вивчення.

Джерелом інформації для проведення аналізу кредиторської заборгованості є форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», також можна використовувати дані аналітичного обліку розрахунків з кредиторами.

На нашу думку аналіз кредиторської заборгованості необхідно проводити з використанням прийомів горизонтального та вертикального аналізу за наступними етапами.

Першим етапом є аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості, який проводиться і за допомогою прийому горизонтального та

вертикального аналізу та дає можливість виявити зміни кредиторської заборгованості (в цілому та за рахунок її складових), питому вагу кожної складової в загальному обсязі заборгованості. Такий аналіз дає можливість встановити причини змін окремих елементів кредиторської заборгованості та розробити заходи для врегулювання саме тих її складових, що негативно впливають на діяльність підприємства.

Другим етапом є порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства, якій проводиться за допомогою прийому порівняння та дає можливість визначити перевищення певного виду заборгованості та зробити висновки щодо наявності загрози фінансової стійкості підприємства.

Третім етапом є аналіз якісного стану кредиторської заборгованості, який здійснюється за допомогою розрахунку системи відносних показників (коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, період погашення кредиторської заборгованості, частка заборгованості кредиторів у загальному обсязі поточних зобов'язань підприємства тощо).

Савченко А. та Коротаєва Р. для такого аналізу вважають доцільним використовувати аналітичні показники кредиторської заборгованості, наведені в табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Перелік та характеристика аналітичних показників кредиторської заборгованості [42]

Показник	Розрахунок	Характеристика	Значення динаміки
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Відношення суми закупівель за рік та середньої кредиторської заборгованості.	Показник ділової активності, який вказує на кількість оборотів, які здійснила кредиторська заборгованість протягом року	Його зростання означає збільшення швидкості оплати заборгованості підприємством, зниження – зростання покупок у кредит
Коефіцієнт покриття	Відношення середньої кредиторської заборгованості та суми закупівель за рік	Характеризує суму кредиторської заборгованості, що припадає на одну гривню обороту із закупівлі сировини та матеріалів.	Позитивним є зниження даного показника в динаміці

Показник	Розрахунок	Характеристика	Значення динаміки
Період погашення кредиторської заборгованості	Відношення тривалості періоду та коефіцієнту оборотності кредиторської заборгованості	Значення коефіцієнта вказує на період, протягом якого компанія використовує кошти своїх постачальників та підрядників	Позитивним є зниження даного показника в динаміці
Середній дохід від реалізації продукції на одного працівника	Відношення чистої виручки від реалізації та середньої кількості працівників	Показник характеризує яка частка доходу від реалізації припадає на працівника підприємства	Єдиного нормативного значення не існує. Позитивним є його збільшення в динаміці
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	Відношення дебіторської та кредиторської заборгованостей	Цей показник характеризує якість політики комерційного кредитування компанії та враховує вплив кредиторської та дебіторської заборгованості на ліквідність та платоспроможність.	Оптимальним значенням показника є значення, яке приблизно дорівнює одиниці. У такому випадку компанія може кредитувати своїх покупців за рахунок постачальників.

На нашу думку для аналізу якісного стану кредиторської заборгованості необхідно використовувати коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості та період обороту, що відносяться до групи показників ділової активності.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості ($K_{окз}$), що виражається в числі оборотів за період, можна розрахувати за формулою (2.1) [36]:

$$K_{окз} = ЧД / КЗ_{сер}, \quad (2.1)$$

де, ЧД – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

$КЗ_{сер}$ – середньорічна вартість кредиторської заборгованості.

Період обороту (погашення) кредиторської заборгованості ($П_{окз}$), розраховується в днях за такою формулою (2.2) [36]:

$$П_{окз} = 360 / K_{окз}, \quad (2.2)$$

Важливість аналізу і управління кредиторською заборгованістю обумовлюється її значною часткою в поточних пасивах підприємства, та впливом на показники його платоспроможності і ліквідності.

Таким чином наведений підхід до аналізу кредиторської заборгованості дозволить оцінити величину кредиторської заборгованості та її склад та сформулювати висновки, які сприятимуть прийняттю управлінських рішень щодо підтримки або підвищення потрібного рівня ліквідності та платоспроможності підприємства та покращення результатів його господарської діяльності.

Аналіз кредиторської заборгованості ТОВ «Дружба СВК» за 2021-2022 рр. проведений за розглянутими етапами за допомогою аналітичних таблиць 2.3-2.6. Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості підприємства здійснюється форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості ТОВ «Дружба СВК»

Показники	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
	на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни кредиторської заборгованості
Кредиторська заборгованість всього, в тому числі:	3037	5796	100	100	2759	x	90,85	100
1.1. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	-	-	-	-	-	-	-	-
1.2. Кредиторська заборгованість за розрахунками**:	3036	5542	99,97	95,62	2506	-4,35	82,54	90,83
– за довгостроковими зобов'язаннями	-	-	-	-	-	-	-	-
– з бюджетом,	1385	-	45,6	0	-1385	-45,6	-100	-50,2
– у т.ч. з податку на прибуток	-	-	-	-	-	-	-	-
– зі страхування	145	222	4,77	3,83	77	-0,94	53,1	2,79
– з оплати праці	461	703	15,18	12,13	242	-3,05	52,49	8,77
– за одержаними авансами	-	3427	0	59,13	3427	59,13	100	124,21
– за розрахунками з учасниками	-	-	-	-	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	1045	1190	34,42	20,53	145	-13,89	13,88	5,26
1.3. Інші поточні зобов'язання	1	254	0,03	4,38	253	4,35	в 253 р.	9,17

З таблиці 2.3 видно що на кінець звітнього року порівняно з початком величина кредиторської заборгованості підприємства збільшилась на 2759 тис. грн. або 90,85%, що відбулось за рахунок збільшення заборгованості за розрахунками на 2506 тис. грн. або 82,54% та інших поточних зобов'язань на 253 тис. грн. або в 253 рази. В структурі кредиторської заборгованості на початок звітнього року найбільшу питому вагу займала заборгованість за розрахунками 99,97%, питома вага іншої поточної заборгованості склала 0,03 %. На кінець звітнього року відбулись наступні зміни в структурі кредиторської заборгованості: збільшилась питома вага іншої поточної заборгованості та зменшилась питома вага заборгованості за розрахунками на 4,35% п.

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства здійснюється за допомогою табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства на кінець звітнього року

Показники	Дебіторська заборгованість, тис. грн.	Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Перевищення заборгованості	
			дебіторської	кредиторської
1. Заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	-	-	-	-
2. За розрахунками*:	3515	5542	3515	2027
– з бюджетом,	984	-	984	-
– у т.ч. з податку на прибуток	-	-	-	-
– за виданими авансами	2531	-	2531	-
– зі страхування	-	222	-	222
– з оплати праці	-	703	-	703
– за одержаними (отриманими) авансами	-	3427	-	3427
– за розрахунками з учасниками	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	-	1190	-	1190
3. Інші види заборгованості	1674	254	1420	-
Всього	5189	5796	4935	607

З таблиці 2.4 видно що на кінець звітнього року відбулось перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською на суму 607 тис. грн., що відбулось за рахунок перевищення заборгованості за розрахунками на 2027 тис. грн.

Аналіз якісного стану кредиторської заборгованості підприємства здійснюється за допомогою табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Аналіз якісного стану кредиторської заборгованості підприємства

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
<i>Вихідні показники</i>				
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	143652	171390	27738	19,31
2. Середня річна вартість кредиторської заборгованості, тис.грн.	2519,5	4289	1769,5	70,23
<i>Розрахункові показники</i>				
Показники	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення	Результат: (+) позитивний – негативний
1. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	57,0	40,0	-17	-
2. Середній термін обороту кредиторської заборгованості, днів	6,3	9,0	2,7	-

З табл. 2.5 видно, що в звітному році порівняно з попереднім показники якісного стану кредиторської заборгованості підприємства мали негативні зміни: коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зменшився на 17 оборотів, середній термін обороту кредиторської заборгованості збільшився на 2,7 дні.

Також на нашу думку, на даному етапі також можна провести аналіз фінансової стійкості та ліквідності підприємства для оцінки впливу зміни кредиторської заборгованості на динаміку даних показників.

Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками

Показники	Сума, тис. грн.		
	на початок попереднього року	на кінець попереднього року	на кінець звітного року
1. Власний капітал (1495)	156344	202468	267773
2. Необоротні активи (1095)	73678	73128	68688
3. Наявність власних оборотних коштів (1495-1095)	82666	129340	199085

Показники	Сума, тис. грн.		
	на початок попереднього року	на кінець попереднього року	на кінець звітнього року
4. Короткострокові кредити банків (1600)	-	3338	5834
5. Загальна величина джерел формування запасів (ряд. 3 + ряд. 4)	82666	132678	204919
6. Запаси (1100)	69416	99074	117267
7. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів (ряд. 3 – ряд. 6))	13250	30266	81818
8. Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини джерел формування запасів (ряд. 5 – ряд. 6)	13250	33604	87652
9. Джерела, що послаблюють фінансову напругу (р. 1615)	-	-	-
10. Тип фінансової ситуації на підприємстві	абс. стійка	абс. стійка	абс. стійка

З табл. 2.6 видно що впродовж двох років підприємство мало власні оборотні кошти для придбання запасів, тому фінансова ситуація є абсолютно стійкою.

Аналіз фінансовій стійкості підприємства за частковими показниками здійснюється за допомогою табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за частковими показниками

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	На початок попереднього року	На кінець попереднього року	На кінець звітнього року	Нормативне значення
1. Коефіцієнт автономії	1495	0,811	0,915	0,931	більше 0,5
	1900				
2. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів	1595+1695+1700	0,234	0,093	0,074	менше 1,0
	1495				
3. Наявність власних оборотних коштів	1495 – 1095	82666	129340	199085	збільшення
4. Коефіцієнт маневрності власного капіталу	1495 – 1095	0,529	0,639	0,743	0,4...0,6
	1495				
5. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами	1495 – 1095	0,694	0,873	0,909	0,1
	1195+1200				

З табл. 2.7 видно що коефіцієнт автономії впродовж досліджуваного періоду відповідає нормативному значенню що свідчить про незалежність підп-

приємства від зовнішніх джерел фінансування. Коефіцієнт співвідношення власних та залучених коштів також знаходиться в межах норми, що пов'язано зі зменшенням величини залучених коштів. Його значення на початок і на кінець звітного року свідчить, що на кожну 1 грн. власних коштів підприємство залучає 0,093 грн. та 0,074 грн. залучених коштів. Зменшення цього показника на кінець звітного року свідчить про послаблення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів. Показник наявності власних оборотних коштів впродовж двох років збільшується. Коефіцієнт маневреності власного капіталу на початок попереднього року відповідає нормі, а на кінець та початок звітного року значно перевищує нормативне значення. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами в попередньому році не відповідає нормативному значенню, а на кінець звітного року показник збільшується, що позитивно характеризує діяльність підприємства та свідчить про фінансову незалежність підприємства від зовнішніх кредиторів.

Аналіз ліквідності балансу здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» допомогою табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Розрахунок абсолютних показників підприємства для аналізу ліквідності балансу 2022 р.

Показники активу балансу	Сума, тис. грн		Показники пасиву балансу	Сума, тис. грн		Платіжний результат, тис. грн	
	на початок року	на кінець року		на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року
A_1 – Найбільш ліквідні активи	30629	84372	P_1 – Найбільш Термінові зобов'язання	3037	5796	27592	78576
A_2 – Активи, які можна реалізувати швидко	7865	5189	P_2 – Короткострокові пасиви	3338	5834	4527	-645
A_3 – Активи, які можна реалізувати повільно	109708	129353	P_3 – Довгострокові пасиви	12487	8203	97221	121150
A_4 – Активи, реалізація яких пов'язана з труднощами	73128	68688	P_4 – Постійні пасиви	202468	267773	-129340	-199085
<i>Баланс</i>	221330	287606	<i>Баланс</i>	221330	287606	-	-

З табл. 2.8 видно що баланс підприємства на початок звітної року є абсолютно ліквідним тому, що виконуються всі нерівності, а на кінець звітної року не виконується друга нерівність, тому баланс не є абсолютно ліквідним.

На початок року: $A1 > П1$; $A2 > П2$; $A3 > П3$; $A4 < П4$.

На кінець року: $A1 > П1$; $A2 < П2$; $A3 > П3$; $A4 < П4$.

Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» (або табл.2.24) за допомогою табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками

Коефіцієнти ліквідності підприємства	Норма	Розрахункові значення			Відхилення
		На початок попереднього року	На кінець попереднього року	На кінець звітної року	
1. Коефіцієнт поточної ліквідності	= 2,0	49,81	23,25	18,82	-4,43
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,0	18,33	6,04	7,7	1,66
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0,2 [0,25...0,35]	17,08	4,8	7,26	2,46

З табл. 2.9 видно, що відносні показники ліквідності перевищують нормативні значення, що свідчить про можливість ТОВ «Дружба СВК» покрити свої зобов'язання. Але занадто високі значення показників ліквідності можуть свідчити про неефективність використання поточних активів.

Таким чином за результатами аналізу кредиторської заборгованості ТОВ «Дружба СВК», можна зробити висновок, що збільшення величини кредиторської заборгованості та негативні зміни показників якісного стану кредиторської заборгованості підприємства не здійснили негативний вплив на рівень фінансової стійкості та ліквідності ТОВ «Дружба СВК», що дало змогу зробити висновок про достатньо стійкий фінансовий стан, ліквідність та платоспроможність підприємства впродовж досліджуваного періоду.

2.3. Аналіз фінансових результатів діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності ТОВ «Дружба СВК»

Показники	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	абс.	%
1. Фінансовий результат від реалізації продукції	49169	104,26	56074	84,73	6905	14,04
2. . Фінансовий результат від іншої операційної діяльності	-1938	-4,11	10948	16,54	-12886	в -6,6 раз
3. Фінансовий результат від операційної діяльності	47231	х	67022	х	19791	41,9
4. Фінансовий результат від інвестиційної та фінансової діяльності	3	0,006	-682	-1,03	-685	в- 228,3р.
5. Фінансовий результат іншої діяльності	-76	-0,15	-159	-0,24	-83	109,21
6. Фінансовий результат до оподаткування	47158	100,0	66181	100,0	19023	40,34

З табл. 2.10 видно що фінансовий результат до оподаткування ТОВ «Дружба СВК» впродовж двох років був прибутком та збільшився на 19023 тис. грн або 40,34%, що позитивно характеризує його діяльність. Це відбулось за рахунок збільшення прибутку від реалізації продукції на 6905 тис. грн або 14,04% та зменшення збитку від іншої операційної діяльності на 12886 тис. грн або в 6,6 рази, також відбулось зменшення прибутку від інвестиційної та фінансової діяльності на 685 тис. грн або в 228,3 рази та збільшення збитку від іншої діяльності на 83 тис. грн або 109,21%, що здійснило негативний вплив. Фінансовий результат до оподаткування попереднього року формувався за рахунок прибутку від реалізації продукції, інвестиційної та фінансової діяльності, збитку від іншої операційної та іншої діяльності. В звітному році формувався за рахунок прибутку від реалізації продукції та операційної діяльності, збитку від іншої операційної, інвестиційної та фінансової та іншої діяльності.

Аналіз формування та динаміки фінансового результату від основної операційної діяльності (реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)) проводиться-

ся на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.11.

Таблиця 2.11 – Аналіз формування та динаміки фінансових результатів підприємства від основної операційної діяльності

Показники	Попередній рік, тис. грн	Звітний рік, тис. грн	Відхилення	
			абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	143652	171390	27738	19,31
2. Собівартість реалізованої продукції	85984	106807	20823	24,22
2. Валовий прибуток	57668	64583	6915	11,99
4. Адміністративні витрати	4675	4849	174	3,72
5. Витрати на збут	3824	3660	-164	-4,29
6. Фінансовий результат від основної операційної діяльності	49169	56074	6905	14,04

З табл. 2.11 видно, що фінансовий результат від основної операційної діяльності ТОВ «Дружба СВК» збільшився на 6905 тис. грн або 14,04%, на це вплинуло збільшення валового прибутку більшими темпами – 11,99%, ніж темпи збільшення витрат що пов’язані з реалізацією продукції (собівартості реалізованої продукції (24,22%), адміністративних витрат (3,72%) та зменшення витрат на збут (4,29%)).

Аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої операційної діяльності проводиться даними форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.12.

З табл. 2.12 видно що фінансовий результат від іншої операційної діяльності ТОВ «Дружба СВК» був збитком, який зменшився на 12886 тис. грн. або в 6,6 р. Це відбулось за рахунок збільшення доходів від операційних курсової різниці на 13965 тис. грн або 1057,95% та зменшення збитку від утримання об’єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення на 285 тис. грн. або 23,44%, збільшення збитку від інших операційних доходів і витрат на 1206 тис. грн. або в 2,7 р. здійснило негативний вплив. Фінансовий результат від іншої операційної діяльності попереднього року формувався за рахунок збитку від операційної курсової різниці, утримання об’єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення та прибутку від реалізації інших необоротних активів та від інших операційних доходів і витрат.

Таблиця 2.12 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої операційної діяльності

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн	%			тис. грн	%		
1. Операційна оренда активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Операційна курсова різниця	-	1320	-1320	68,11	12645	-	12645	115,5	13965	в -10,6 р.
3. Реалізація інших необоротних активів	158	-	158	-8,15	-	-	-	-	-158	-
4. Штрафи, пені, неустойки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення	-	1216	-1216	62,75	-	931	-931	-8,5	285	-23,44
5. Інші операційні доходи і витрати, в т.ч.:	516	76	440	-22,71	503	1269	-766	-7	-1206	в -2,7 р.
– відрахування до резерву сумнівних боргів	х	-	-	-	х	-	-	-	-	-
– непродуктивні витрати і втрати	х	-	-	-	х	-	-	-	-	-
Всього фінансовий результат від іншої операційної діяльності	674	2612	-1938	100	13148	2200	10948	100	12886	в -6,6 р.

У звітному році – за рахунок прибутку від операційної курсової різниці, збитку від утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення та збитків інших операційних доходів та витрат.

Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від інвестиційної, фінансової та іншої діяльності проводиться даними форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.13 та 2.14. З табл. 2.13 видно, що фінансовий результат ТОВ «Дружба СВК» від фінансової діяльності в попередньому році був прибутковим і складав 3 тис. грн, в звітному році він став збитковим і зменшився на 685 тис. грн або в 228 раз. Це відбулось за рахунок збільшення витрат на сплату процентів на 1023 тис. грн. Фінансовий результат від фінансової діяльності в попередньому році формувався за рахунок інших фінансових доходів і витрат, а в звітному році за рахунок витрат на оплату процентів та інших фінансових доходів.

Таблиця 2.13 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від фінансової діяльності

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн	%			тис. грн	%		
1. Дивіденди	-	х	-	-	-	х	-	-	-	-
2. Проценти	х	-	-	-	х	1023	-1023	150	-1023	-
3. Фінансова оренда активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Інші фінансові доходи і витрати	221	218	3	100	341	-	341	-50	338	в 112,6 р.
Всього фінансовий результат від фінансової діяльності	221	218	3	100,0	341	1023	-682	100,0	-685	в -228,3 р.

Таблиця 2.14 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої діяльності

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн	%			тис. грн	%		
1. Реалізація фінансових інвестицій	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Реалізація необоротних активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Реалізація майнових комплексів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Не операційна курсова різниця	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Безоплатно одержані активи	-	х	-	-	-	х	-	-	-	-
6. Списання необоротних активів	х	76	-76	100	х	159	-159	100	-83	109,21
7. Інші доходи і витрати	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Всього фінансовий результат від іншої діяльності	-	76	-76	100,0	-	159	-159	100,0	-83	109,21

З табл. 2.14 видно що фінансовий результат від іншої діяльності ТОВ «Дружба СВК» був збитком впродовж двох років, який в звітному році у порівнянні з попереднім збільшився на 83 тис. грн або 109,21%, це відбулось за рахунок збільшення витрат на списання необоротних активів на 83 тис. грн або 109,21%. Фінансовий результат від іншої діяльності впродовж двох років формувався за рахунок витрат на списання необоротних активів ТОВ «Дружба СВК».

Аналіз формування чистого прибутку підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.15.

Таблиця 2.15 – Аналіз формування чистого прибутку

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн	47158	66181	19023	40,34
2. Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис. грн	-	-	-	-
3. Чистий прибуток, тис. грн	47158	66181	19023	40,34

З табл. 2.15 видно, що ТОВ «Дружба СВК» мало чистий прибуток впродовж двох років величина якого збільшилась на 19023 тис. грн або 40,34 %. Це відбулось за рахунок збільшення фінансового результату до оподаткування, який є прибутком.

Аналіз рентабельності виробництва здійснюють за даними форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 2«Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.169.

Таблиця 2.16 – Аналіз рентабельності виробництва

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Абс.відхил.
1. Фінансовий результат до оподаткування*, тис. грн	47158	66181	19023
2. Середня річна вартість основних засобів, тис. грн	124240	129722,5	5482,5
3. Середня річна вартість оборотних активів, тис. грн	133699,5	183560	49860,5
4. Загальна величина виробничих фондів підприємства, тис. грн	257939,5	313282,5	55343
5. Рентабельність виробництва, %	18,28	21,13	2,85

З табл. 2.16 видно, що в звітному році порівняно з попереднім рентабельність виробництва ТОВ «Дружба СВК» збільшилась на 2,85 % пункти. Це відбулось під впливом наступних факторів:

– збільшення прибутку до оподаткування на 19023 тис. грн здійснило позитивний вплив та призвело до збільшення рентабельності виробництва на 7,38% пункти: $(66181 \div (124240 + 133699,5)) * 100 - (47158 \div (124240 + 133699,5)) * 100 = 25,66 - 18,28 = 7,38 \text{ \%п.}$

– збільшення середньорічної вартості основних засобів на 5482,5 тис. грн здійснило негативний вплив та зменшило рентабельність виробництва на 0,54% пункти: $(66181 \div (129722,5 + 133699,5)) * 100 - 66181 \div (124240 + 133699,5) * 100 = 25,12 - 25,66 = -0,54 \text{ \%п.}$

– збільшення середньорічної вартості оборотних коштів на 49860,5 тис. грн зменшило рентабельність виробництва на 10,18% пункти: $(66181 \div (129722,5 + 313282,5)) * 100 - (66181 \div (129722,5 + 133699,5)) * 100 = 21,12 - 25,12 = -4,0 \text{ \%п.}$

Така динаміка показників рентабельності негативно характеризує діяльність підприємства .

2.4. Загальний аналіз фінансового стану ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Аналіз динаміки валюти балансу підприємства здійснюється на підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.10.

Таблиця 2.17 – Аналіз динаміки валюти балансу

Показники	На початок року	На кінець року	% зміни
Валюта балансу, тис. грн:	192875	221330	14,75
- попереднього року	221330	287606	29,94
- звітнього року			

З табл. 2.17 видно, що відбулось збільшення валюти балансу ТОВ «Дружба СВК» на кінець попереднього року порівняно з початком на 14,75%, а на кінець звітнього року – на 29,94%, що попередньо можна охарактеризувати як по-

зитивні зміни та свідчить про розширення підприємством його діяльності впродовж двох років.

Для більш глибокого виявлення якості динаміки валюти балансу необхідно провести поглиблений аналіз динаміки валюти балансу на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.18.

Таблиця 2.18 – Поглиблений аналіз динаміки валюти балансу

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Коефіцієнт зміни
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	143652	171390	1,19
2. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн	47158	66181	1,4
3. Валюта балансу, тис. грн:			
- на початок року	192875	221330	1,15
- на кінець року	221330	287606	1,3
4. Середнє річне значення валюти балансу*, тис. грн	207102,5	254468	1,23

З табл. 2.18 видно, що в звітному році порівняно з попереднім відбулось збільшення середнього річного значення валюти балансу, яке супроводжувалось збільшенням чистого доходу від реалізації продукції в 1,19 разів та збільшенням фінансового результату до оподаткування у 1,4 рази, що свідчить про позитивні зміни валюти балансу ТОВ «Дружба СВК».

Аналіз складу, структури та динаміки активів ТОВ «Дружба СВК» здійснюються за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою аналітичної табл. 2.19.

Таблиця 2.19 – Аналіз складу, структури та динаміки активів

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
Всього активів, тис. грн	221330	287606	66276	29,94
1. Необоротні активи, тис. грн	73128	68688	-4440	-6,07
- в % до активів	33,04	23,88	-9,16	x
2. Оборотні активи, тис. грн	148202	218918	70716	47,72
- в % до активів	66,96	76,12	9,16	x

Продовження табл. 2.19

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
2.1. Запаси, тис. грн	109708	129353	19645	17,91
– в % до активів	49,57	44,98	-4,59	x
2.2. Кошти в розрахунках, тис. грн	7865	5189	-2676	-34,02
– в % до активів	3,55	1,8	-1,75	x
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн	30629	84376	53747	175,48
– в % до активів	13,84	29,34	15,5	x
2.4. Інші оборотні активи, тис. грн	-	-	-	-
– в % до активів	-	-	-	x
– у тому числі витрати майбутніх періодів, тис. грн	-	-	-	-
– в % до активів	-	-	-	x
3. Необоротні активи утримувані для продажу, та групи вибуття, тис. грн	-	-	-	-
– в % до активів	-	-	-	x

З табл. 2.19 видно що на кінець звітного року порівняно з початком активи ТОВ «Дружба СВК» збільшилися на 66276 тис. грн або на 29,94% це відбулось за рахунок збільшення оборотних активів на 70716 тис. грн або 47,72% також відбулось зменшення необоротних активів на 4440 тис. грн або 6,07%. В структурі активів на початок року найбільш питому вагу займали оборотні активи 66,96%, питома вага необоротних активів склала 33,04%. На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі активів підприємства збільшилась питома вага оборотних активів та, відповідно, зменшилась частка необоротних активів на 9,16 %п.

Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.20.

З табл. 2.20 видно, що оборотні активи на кінець звітного року порівняно з початком збільшилися на 70716 тис. грн або 47,72 % це відбулось за рахунок збільшення запасів на 19645 тис. грн або 17,91 %, грошових коштів та поточних фінансових інвестицій - на 53747 тис. грн або в 1,75 р., також відбулось зменшення дебіторської заборгованості на 2676 тис. грн або на 3,78%.

Таблиця 2.20 – Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів

Показники	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
	на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни оборотних активів
Оборотні активи всього, тис. грн, в тому числі:	148202	218918	100	100	70716	x	47,72	100
– запаси	109708	129353	74,03	59,09	19645	-14,94	17,91	27,78
– дебіторська заборгованість	7865	5189	5,3	2,37	-2676	-2,93	-34,02	-3,78
– грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	30629	84376	20,67	38,54	53747	17,87	в 1,75р.	76
– інші оборотні активи	-	-	-	-	-	-	-	-

В структурі оборотних активів на початок звітного року найбільшу питому вагу займали запаси - 74,03%, частка грошових коштів та фінансових інвестицій – 20,67%, дебіторської заборгованості 5,3%. На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі оборотних активів: збільшилась питома вага грошових коштів та фінансових інвестицій на 17,87%п. та відбулося зменшення питомої ваги запасів на 14,94 %п. та дебіторської заборгованості на 2,93%п.

Аналіз структури розміщення оборотних активів підприємства за сферами розміщення його окремих елементів здійснюється за на підставі даних форм №1«Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.1.

Таблиця 2.21 – Аналіз структури розміщення оборотних активів

Показники	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення		
	тис. грн	%	тис. грн	%	абс.	%	за структурою
1. Сфера виробництва в тому числі:	50917	34,36	61723	28,2	10806	21,22	-6,16
– виробничі запаси*	19966	13,47	26461	12,09	6495	32,53	-1,38
– незавершене виробництво*	20317	13,71	23176	10,59	2859	14,07	-3,12
– поточні біологічні активи	10634	7,18	12086	5,52	1452	13,65	-1,66
– витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-	-
2. Сфера обігу в тому числі:	97285	65,64	157195	71,8	59910	61,58	6,16
– готова продукція*	58791	39,67	67630	31,89	8839	15,03	-7,78

Продовження табл. 2.21

Показники	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення		
	тис. грн	%	тис. грн	%	абс.	%	за струк- турою
– грошові кошти	30629	20,67	84376	36,54	53747	в 1,75р.	15,87
– дебіторська заборгованість	7865	5,3	5189	2,37	-5676	-72,17	-2,93
– товари*	-	-	-	-	-	-	-
– інші**	-	-	-	-	-	-	-
Всього оборотний капітал	148202	100	218918	100	70716	47,72	–

З табл. 2.21 видно, що в звітному році порівняно з попереднім загальна величина оборотного капіталу ТОВ «Дружба СВК» збільшилась на 70716 тис. грн або на 47,72%. Це відбулось за рахунок збільшення капіталу, розміщеного у сфері виробництва на 10806 тис. грн або на 21,22% та капіталу розміщеного в сфері обігу на 59910 тис. грн або на 61,58%. В структурі оборотного капіталу попереднього року найбільшу питому вагу займає капітал, розміщений в сфері обігу 65,64%, питома вага капіталу, розміщеного в сфері виробництва склала 34,36%. В звітному році відбулись наступні зміни в структурі оборотного капіталу: зменшилась питома вага капіталу, розміщеного в сфері виробництва та відповідно збільшилась питома вага капіталу, розміщеного в сфері обігу на 6,16%.

Аналіз використання оборотних активів підприємства та його окремих елементів здійснюється на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.22.

Таблиця 2.22 – Аналіз використання оборотних активів

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	143652	171390	27738	19,31
2. Середньорічні залишки оборотних активів, * тис. грн, в т.ч.	133699,5	183560	49860,5	37,29
2.1. Запаси*	92515	119530,5	27015,5	29,2
2.2. Кошти в розрахунках*	5337	6527	1190	22,3
2.3. Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції*	35746	57502,5	21756,5	60,84
2.4. Інші оборотні активи*	-	-	-	-

Показники	Поперед- ній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
3. Кількість днів в періоді	360	360	-	-
4. Одноденна виручка, тис. грн.	399,03	476,08	77,05	19,31
5. Потреба в оборотних коштах одного дня, тис. грн	371,39	509,89	138,5	37,29
6. Кредиторська заборгованість, тис. грн	-	-	-	-
7. Коефіцієнт оборотності	1,07	0,93	-0,14	-13,08
8. Коефіцієнт завантаженості	0,93	1,07	0,14	15,05
9. Тривалість 1 обороту, днів, в т.ч.	335,0	385,6	50,5	14,23
9.1. В запасах	232	251,1	19,1	8,23
9.2. В коштах в розрахунках	13,4	13,7	0,3	2,24
9.3. В грошових коштах	89,6	120,8	31,2	34,82
9.4. В інших оборотних активах	-	-	-	-
10. Економія (надлишок) оборотних активів, тис. грн	х	25749,45	х	х

З табл. 2.22 видно, що ефективність використання оборотних коштів ТОВ «Дружба СВК» в звітному році порівняно з попереднім погіршилась, про що свідчить зменшення коефіцієнту оборотності на 0,14 обороти, збільшення коефіцієнту завантаженості на 0,14 та збільшення тривалості одного обороту оборотних коштів на 50,5 днів (за рахунок збільшення часу перебування коштів в запасах – на 19,1 днів, коштів в розрахунках на 0,3 дня, та часу перебування в грошових коштах на 31,2 дні). Це призвело до економії оборотних коштів у розмірі 25825,93 тис. грн

Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства здійснюється підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.23.

З табл. 2.23 видно, що дебіторська заборгованість на кінець звітного року порівняно з початком року зменшилась на 2676 тис. грн або на 34,02%. Це відбулось за рахунок зменшення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 423 тис. грн або на 100%, дебіторської заборгованості за розрахунками на 3897 тис. грн або 52,58% та збільшення іншої поточної дебіторської заборгованості на 1644 тис. грн або в 54,8 р..

Таблиця 2.23 – Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості ТОВ «Дружба СВК»

Показники	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
	на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни дебіторської заборгованості
Дебіторська заборгованість всього, в тому числі:	7865	5189	100	100	-2676	x	34,02	100
1.1. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	423	-	5,38	-	-423	-5,38	-100	15,8
1.2. Дебіторська заборгованість за розрахунками **: <ul style="list-style-type: none"> – за виданими авансами – з бюджетом, 	7412	3515	94,24	67,74	-3897	-26,5	-52,58	145,63
	7412	2531	94,24	48,78	-4881	-45,46	-65,85	182,4
	-	984	-	18,96	984	18,96	-	-36,77
1.3. Інша поточна дебіторська заборгованість	30	1674	0,38	32,26	1644	31,88	в 54,8 р.	-61,43

В структурі дебіторської заборгованості ТОВ «Дружба СВК» на початок звітного року найбільшу питому вагу займає дебіторська заборгованість за розрахунками – 94,24% дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги склала 5,38%, а частка іншої поточної дебіторської заборгованості склала 0,38%. На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі дебіторської заборгованості ТОВ «Дружба СВК»: зменшення частки дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 5,38%п., дебіторської заборгованості за розрахунками на 26,5%п. та збільшення частки іншої дебіторської заборгованості на 31,88%п.

Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за строками непогашення здійснюється за даними форми № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.24.

Таблиця 2.24 – Аналіз дебіторської заборгованості ТОВ «Дружба СВК» за строками непогашення

Показники		Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги		Інша поточна дебіторська заборгованість		Відхилення заборгованості	
		тис. грн	%	тис. грн	%	за товари, роботи, послуги	іншої поточної
Попередній рік	Всього, в тому числі:	423	100	30	100	х	х
	– до 12 місяців	423	100	30	100	х	х
	– від 12 до 18 місяців	-	-	-	-	х	х
	– від 18 до 36 місяців	-	-	-	-	х	х
Звітний рік	Всього, в тому числі:	-	-	1674	100	-423	1644
	– до 12 місяців	-	-	1674	100	-423	1644
	– від 12 до 18 місяців	-	-	-	-	-	-
	– від 18 до 36 місяців	-	-	-	-	-	-

З таблиці 2.24 видно що в попередньому році дебіторська заборгованість за товари роботи послуги ТОВ «Дружба СВК» погашається у найкоротший термін до 12 місяців, а в звітному році вона відсутня. В звітному році 100% іншої дебіторської заборгованості погашається у найкоротший термін до 12 місяців. Ці зміни позитивно характеризують діяльність ТОВ «Дружба СВК» та свідчать про найшвидше отримання грошових коштів від дебіторів.

Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.25.

Таблиця 2.25 – Аналіз складу та динаміки джерел формування активів ТОВ «Дружба СВК»*

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
Всього джерел формування активів, тис. грн	221330	287606	66276	29,94
1. Власний капітал, тис. грн	202468	267773	65305	32,25
– в % до усіх джерел	91,48	93,1	1,62	х
1.1. Наявність власних оборотних коштів, тис. грн	129340	199085	69745	53,92
– в % до усіх джерел	58,44	69,22	10,78	х

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн	12487	8203	-4284	-34,31
– в % до усіх джерел	5,64	2,85	-2,79	х
2.1. Довгострокові зобов'язання, тис. грн	2902	2775	-127	-4,38
– в % до усіх джерел	1,31	0,96	-0,35	х
2.2. Довгострокові забезпечення, тис. грн	9585	5428	-4157	-43,37
– в % до усіх джерел	4,33	1,89	-2,44	-56,35
3. Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн	6375	11630	5255	82,43
– в % до усіх джерел	2,88	4,05	1,17	х
3.1. Короткострокові зобов'язання, тис. грн	3338	5834	2496	74,78
– в % до усіх джерел	1,51	2,03	0,52	х
–в тому числі короткострокові кредити банків, тис. грн	3338	5834	2496	74,78
– в % до усіх джерел	1,51	2,03	0,52	х
3.2. Кредиторська заборгованість, тис. грн	3036	5542	2506	82,54
– в % до усіх джерел	1,37	1,93	0,56	х
3.3. Поточні забезпечення, тис. грн	-	-	-	-
– в % до усіх джерел	-	-	-	х
3.4. Інші поточні зобов'язання	1	254	253	253
– в % до усіх джерел	0,01	0,09	0,09	х
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття, тис. грн	-	-	-	-
– в % до усіх джерел	-	-	-	х

З таблиці 2.25 видно що на кінець року порівняно з початком року джерела формування активів ТОВ «Дружба СВК» збільшилися на 66276 тис. грн або 29,94 % це відбулось за рахунок збільшення власного капіталу на 65305 тис. грн або 32,25%, поточних зобов'язань і забезпечень на 5255 тис. грн або 82,43% також відбулось зменшення довгострокових зобов'язань і забезпечень на 4284 тис грн або 34,31%. В продовж двох років підприємство мало власний оборотний капітал, при цьому на кінець звітного року відбувається його збільшення, що позитивно характеризує діяльність підприємства.

В структурі джерел формування активів ТОВ «Дружба СВК» на початок звітного року найбільшу питому вагу займає власний капітал 91,48%, частка довгострокових зобов'язань і забезпечень склала 5,64% та поточних зобов'язань і забезпечень 2,88 %. На кінець року відбуваються наступні зміни в структурі

джерел формування активів, збільшується питома вага власного капіталу до 93,1% та поточних зобов'язань і забезпечень до 4,05% , зменшується питома вага довгострокових зобов'язань і забезпечень до 2,85%. Дані зміни позитивно характеризують діяльність ТОВ «Дружба СВК».

Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.26.

Таблиця 2.26– Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу ТОВ «Дружба СВК»

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
Власний капітал всього, тис. грн, в тому числі:	202468	267773	65305	32,25
1. Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн	285	285	0	0
– в % до власного капіталу	0,14	0,11	-0,03	x
2. Капітал у дооцінках, тис. грн	-	-	-	-
– в % до власного капіталу	-	-	-	x
3. Додатковий капітал, тис. грн	-	-	-	-
– в % до власного капіталу	-	-	-	x
4. Резервний капітал, тис. грн	56211	69196	12985	23,1
– в % до власного капіталу	27,76	25,84	-1,92	x
6. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), тис. грн	145972	198292	52320	35,84
– в % до власного капіталу	72,1	74,05	1,95	x
7. Неоплачений капітал, тис. грн	-	-	-	-
– в % до власного капіталу	-	-	-	x
8. Вилучений капітал, тис. грн	-	-	-	-
– в % до власного капіталу	-	-	-	x

З табл. 2.26 видно, що власний капітал ТОВ «Дружба СВК» в звітному році порівняно з попереднім збільшився на 65305 тис. грн або на 32,25%. Це відбулось за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку підприємства на 52320 тис. грн або на 35,84%, резервного капіталу на 12985 тис. грн, величина зареєстрованого (пайового) капіталу не змінилася. Власний капітал ТОВ «Дружба СВК», як в попередньому році так й в звітному році формувався переважно за рахунок нерозподіленого прибутку а також інших складових: зареєстрованого (пайового) капіталу та резервного капіталу.

Аналіз динаміки рентабельності капіталу підприємства здійснюється за даними форм № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форм № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за два роки за допомогою табл. 2.27.

Таблиця 2.27 – Аналіз рентабельності капіталу ТОВ «Дружба СВК»

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Чистий прибуток (збиток) підприємства, тис. грн	47158	66181	19023
2. Середня річна сума капіталу підприємства, тис. грн*, в тому числі:	207102,5	254468	47365,5
2.1. Основного капіталу*	73403	70908	-2495
2.2. Оборотного капіталу*	133699,5	183560	49860,5
а) в тому числі – власного оборотного капіталу*	106003	164212,5	58209,5
3. Рентабельність капіталу, %	22,77	26,01	3,24
4. Рентабельність основного капіталу, %	64,25	93,33	29,08
5. Рентабельність оборотного капіталу, %	35,27	36,05	0,78
6. Рентабельність власного оборотного капіталу**, %	44,49	40,3	-4,19

З таблиці 2.27 видно що в звітному році відбулось збільшення показників рентабельності капіталу: рентабельності всього капіталу на 3,24%п., рентабельності основного капіталу на 29,08%п. та рентабельності оборотного капіталу на 0,78%п. і зменшення рентабельності власного оборотного капіталу на 4,19%п., що пов'язано переважно зі збільшенням величини чистого прибутку на 19023 тис. грн та середньорічної величини відповідного капіталу: всього капіталу на 47365,5 тис. грн, оборотного капіталу на 49860,5 тис. грн та зменшення основного капіталу на 2495 тис. грн, дані зміни позитивно характеризують діяльність ТОВ «Дружба СВК».

Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.28. З таблиці 2.28 видно що на кінець звітного року порівняно з початком кредиторська заборгованість ТОВ «Дружба СВК» збільшилась на 2759 тис. грн або 90,85% це відбулось за рахунок збільшення складових кредиторської заборгованості: за розрахунками на 2506 тис. грн або 82,54% та інших поточних зобов'язань на 253 тис. грн або в 253 разів .

Таблиця 2.28 – Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості ТОВ «Дружба СВК»

Показники	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
	на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни кредиторської заборгованості
Кредиторська заборгованість всього, в тому числі:	3037	5796	100	100	2759	x	90,85	100
1.1. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	-	-	-	-	-	-	-	-
1.2. Кредиторська заборгованість за розрахунками**:	3036	5542	99,97	95,62	2506	-4,35	82,54	90,83
– за довгостроковими зобов’язаннями	-	-	-	-	-	-	-	-
– з бюджетом,	1385	-	45,6	0	-1385	-45,6	-100	-50,2
– у т.ч. з податку на прибуток	-	-	-	-	-	-	-	-
– зі страхування	145	222	4,77	3,83	77	-0,94	53,1	2,79
– з оплати праці	461	703	15,18	12,13	242	-3,05	52,49	8,77
– за одержаними авансами	-	3427	0	59,13	3427	59,13	100	124,21
– за розрахунками з учасниками	-	-	-	-	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	1045	1190	34,42	20,53	145	-13,89	13,88	5,26
1.3. Інші поточні зобов’язання	1	254	0,03	4,38	253	4,35	в 253 р.	9,17

В структурі кредиторської заборгованості на початок поточного року найбільшу питому вагу заборгованості за розрахунками 99,97%, питома вага іншої поточної заборгованості склала 0,03 %. На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі кредиторської заборгованості: збільшилась питома вага іншої поточної заборгованості на 4,35%п. та відповідно зменшилась питома вага заборгованості за розрахунками на 4,35%п. відповідно.

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства можна виконати за на підставі даних форм №1«Баланс (Звіт про фі-

нансовий стан)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.29.

Таблиця 2.29 – Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «Дружба СВК»

Показники	Дебіторська заборгованість, тис. грн	Кредиторська заборгованість, тис. грн	Перевищення заборгованості	
			дебіторської	кредиторської
1. Заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн	-	-	-	-
2. За розрахунками*:	3515	5542	3515	2027
– з бюджетом,	984	-	984	-
– у т.ч. з податку на прибуток	-	-	-	-
– за виданими авансами	2531	-	2531	-
– зі страхування	-	222	-	222
– з оплати праці	-	703	-	703
– за одержаними (отриманими) авансами	-	3427	-	3427
– за розрахунками з учасниками	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	-	1190	-	1190
3. Інші види заборгованості	1674	254	1420	-
Всього	5189	5796	4935	607

З таблиці 2.29 видно що на кінець звітнього року відбулось перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською на 607 тис. грн., це відбулось за рахунок перевищення заборгованості за розрахунками на 2027 тис. грн

Аналіз ймовірності банкрутства. Аналіз ймовірності банкрутства ТОВ «Дружба СВК» здійснюють за допомогою даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 2«Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Оцінка ймовірності банкрутства ТОВ «Дружба СВК» за двох факторною моделлю Альтмана здійснюється за допомогою формули (2.3) [13].

$$Z = -0.3877 - 1.0736 \cdot K_{\text{пл}} + 0579 \cdot \frac{\text{ПК}}{\text{П}} \quad (2.4)$$

$$Z_{\text{нпер}} = -0.3877 - 1.0736 \cdot 23,25 + 0579 \cdot \frac{18862}{221330} = -25,3$$

$$Z_{зв.} = -0.3877 - 1.0736 \cdot 18,82 + 0579 \cdot \frac{19833}{287606} = -20,55$$

Якщо $Z > 0$, констатується високий рівень банкрутства, при $Z < 0$ – низький.

Рівень Z -показника, за двох факторною моделлю Альтмана як в звітному так й в попередньому роках $Z < 0$, що свідчить про низький рівень банкрутства ТОВ «Дружба СВК».

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Спрінгейта здійснюється за допомогою формули (2.4) та табл. 2.30 [13].

$$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D, \quad (2.4)$$

Таблиця 2.30 – Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Спрінгейта

Цільові показники	Порядок розрахунку	Попередній рік	Звітний рік
A	$\frac{\text{Робочий капітал}}{\text{Загальна вартість активів}}$;	0,67	0,76
B	$\frac{\text{Прибуток до сплати податків та відсотків}}{\text{Загальна вартість активів}}$;	0,21	0,23
C	$\frac{\text{Прибуток до сплати податків}}{\text{Короткострокова заборгованість}}$;	7,4	5,69
D	$\frac{\text{Обсяг продажу}}{\text{Загальна вартість активів}}$.	0,65	0,6
Z	–	6,479	5,484

З табл. 2.30 видно, що рівень Z -показника, за моделлю Спрінгейта як в звітному, так й в попередньому роках $Z < 0$, що свідчить про те, що ТОВ «Дружба СВК». не є потенційним банкрутом.

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за системою показників Бівера здійснюється за даними форм №1 «Баланс» та № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.31.

Таблиця 2.31 – Система показників Бівера ТОВ «Дружба СВК»

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Рекомендовані значення показників		
			Група I – стійкий фінансовий стан	Група II – за 5 років до банкрутства	Група III – за рік до банкрутства
1. Коефіцієнт Бівера	2,946	3,789	0,4 – 0,45	0,17	-0,15
2. Коефіцієнт поточної ліквідності	23,25	18,82	$\leq 3,2$	$\leq 2,0$	$\leq 1,0$
3. Рентабельність капіталу за чистим прибутком	22,77	26,01	6-8	4	-22
4. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,085	0,069	$\leq 0,37$	$\leq 0,50$	$\leq 0,80$
5. Коефіцієнт покриття активів власними оборотними коштами	0,584	0,692	0,4	$\leq 0,30$	$= 0,06$

З табл. 2.31 видно, що рівень більшості показників за системою Бівера в звітному та попередньому роках відповідають I групі, що свідчить про позитивну тенденцію та стійкий фінансовий стан ТОВ «Дружба СВК».

Висновки до другого розділу

В даному розділі наведена техніко-економічна характеристика, розраховані основні фінансово-економічні показники, розглянута методика аналізу кредиторської заборгованості та проведений фінансовий аналіз діяльності ТОВ «Дружба СВК» та аналіз його кредиторської заборгованості за 2021-2022 роки. Проведений фінансово-економічний аналіз дозволяє зробити висновок про тенденцію до покращення діяльності ТОВ «Дружба СВК» за досліджуваній період.

У розділі розглянуто методику аналізу кредиторської заборгованості підприємства. Розглянуті підходи до методики аналізу кредиторської заборгованості в економічній літературі, наведені етапи аналізу кредиторської заборгованості, за якими було здійснено аналіз кредиторської заборгованості ТОВ «Дружба СВК» за 201-2022 рр. За результатами аналізу зроблено висновок, що збільшення величини кредиторської заборгованості та негативні зміни показників її якісного стану не здійснили негативний вплив на рівень фінансової стійкості та ліквідності ТОВ «Дружба СВК», що дало змогу зробити висновок про достатньо стійкий фінансовий стан, ліквідність та платоспроможність підприємства впродовж досліджуваного періоду.

3. ПРАКТИКА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ТОВАРНІМИ ОПЕРАЦІЯМИ З КРЕДИТОРАМИ ТОВ «ДРУЖБА СВК»

3.1. Загальна характеристика організації бухгалтерського обліку на підприємстві

Метою організації бухгалтерського обліку на ТОВ «Дружба СВК» є дотримання єдиної методики відображення господарських операцій та забезпечення своєчасного надання достовірної інформації користувачам фінансової звітності. Схематичне відображення організації бухгалтерського обліку на ТОВ «Дружба СВК» наведено на рис. 3.1.

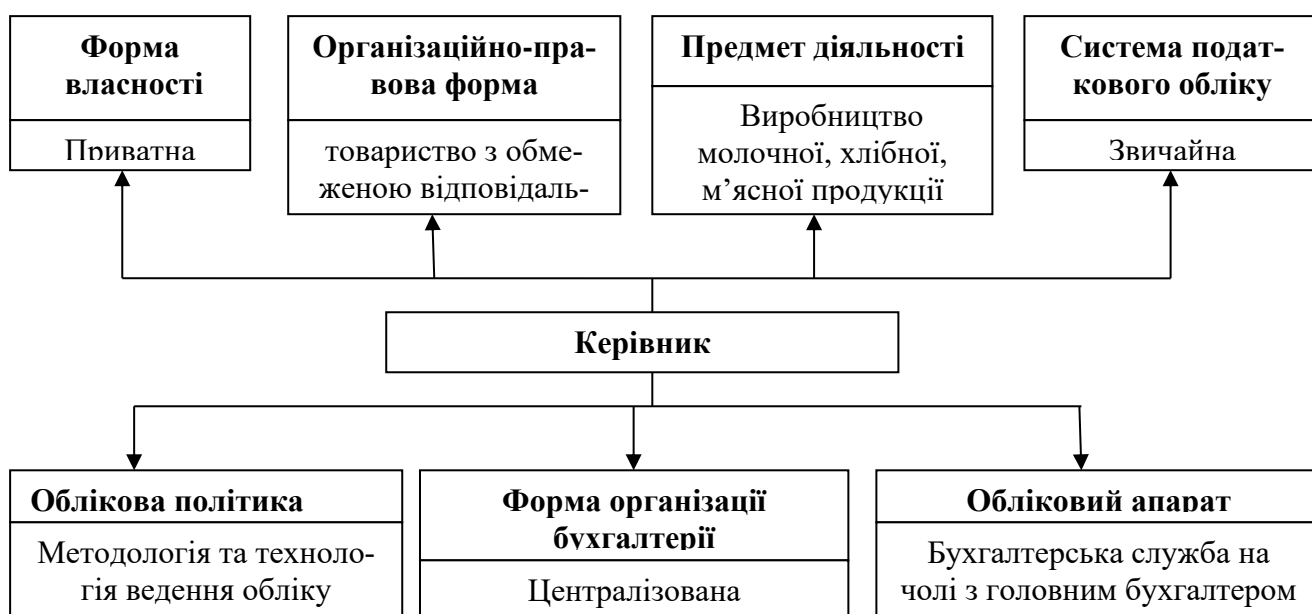

Рис.3.1 – Організація бухгалтерського обліку на ТОВ «Дружба СВК»

Ведення оперативного, бухгалтерського та статистичного обліку забезпечує єдину систему обліку на ТОВ «Дружба СВК».

Оперативний облік здійснюється безпосередньо на місці (цех, склад) й забезпечує негайне спостереження та реєстрацію визначених виробничих та комерційних операцій і інших факторів господарської діяльності підприємства.

Оперативний облік слугує для оперативного планування й поточного спостереження за розвитком виробництва. Він охоплює господарські та виробничі операції, що не мають безпосереднього відображення на рахунках

бухгалтерського обліку. За допомогою оперативного обліку одержують дані про щоденний випуск продукції, щоденне відвантаження та реалізацію продукції, про витрати сировини та інших матеріальних цінностей, трудові витрати, додержання умов договірних поставок тощо. Дані для оперативного обліку одержують шляхом безпосереднього спостереження фактів господарської та виробничо-фінансової діяльності даного підприємства.

Статистичний облік являє собою планомірне збирання та вивчення масових кількісних і якісних явищ і закономірностей розвитку за конкретних умов місця та часу (перепис наявності обладнання, визначення середньої заробітної плати працівників підприємства за категоріями працюючих, кількість та якість виробленої продукції, використання робочого часу, чисельності населення тощо).

Дані про господарські та виробничі зміни на підприємстві статистичний облік одержує з оперативного та бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік являє собою спосіб документального спостереження, відображення та контролю за господарською й фінансовою діяльністю даного підприємства, а також система збирання, вимірювання, обробки, інтерпретації та передачі інформації про господарську діяльність підприємства внутрішнім та зовнішнім користувачам для прийняття оптимальних рішень. На відміну від інших видів обліку бухгалтерський облік забезпечує суцільну реєстрацію всіх господарських операцій на підставі документів первинного обліку.

Організація бухгалтерського обліку на ТОВ «Дружба СВК» здійснюється відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», Положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших нормативно-правових документів з бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку ТОВ «Дружба СВК»:

- самостійно обирає форму організації бухгалтерського обліку;
- визначає облікову політику підприємства;
- розробляє систему та форму управлінського обліку, звітності та контролю господарських операцій, визначає право робітників на підписання

документів;

- затверджує правила документообігу, також технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків та реєстрів аналітичного обліку.

Згідно з ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» для забезпечення ведення бухгалтерського обліку на підприємстві створена бухгалтерська служба на чолі з головним бухгалтером. У ТОВ «Дружба СВК» використовується централізована форма організації бухгалтерського обліку. Структура бухгалтерської служби ТОВ «Дружба СВК» наведена на рис. 3.2.

Рис. 3.2 – Структура бухгалтерської служби ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Ведення бухгалтерського обліку на підприємстві покладено на головного бухгалтера. Головний бухгалтер забезпечує дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання і подання у встановлені строки фінансової звітності; організовує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій; бере участь в оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею та відшкодуванням втрат від нестачі, крадіжки і псування активів підприємства.

Штат бухгалтерії у ТОВ «Дружба СВК» складається з головного бухгалтера Узунової І.Д., заступника головного бухгалтера Влаєва С.С., а також 2

бухгалтерів, кожен з яких відповідає за свою частку роботи згідно посадової інструкції та касира (табл.3.1).

Таблиця 3.1 – Склад бухгалтерії та зміст службових обов’язків бухгалтерів ТОВ «Дружба СВК»*

Посада	Скорочений зміст службових обов’язків
Головний бухгалтер	Загальне керування обліком та звітністю. Організовує контроль та ревізію. Перевіряє та підписує первинну та річну бухгалтерську документацію. Облік розрахунків з постачальниками послуг. Облік валютних операцій та розрахунків по податкам та платежам.
Заступник головного бухгалтера	Здійснює контроль за роботою з ведення бухгалтерського обліку зобов’язань і господарських операцій (реалізація послуг, розрахунків з постачальниками та замовниками за надані послуги, рух грошових коштів на валютних і гривневих рахунках). Веде оперативний облік надходжень і платежів грошових коштів, здійснювати обов’язковий продаж частини валютної виручки, розміщує вільні грошові кошти на банківських депозитних внесках, складає щомісячні оперативні дані про рух грошових коштів за транзитним і поточними рахунками підприємства. Бере участь у розробці та здійсненні заходів, спрямованих на дотримання фінансової дисципліни та раціональне використання ресурсів.
Бухгалтер з обліку активів, дебіторської заборгованості та грошових коштів	Веде облік матеріалів на підприємстві. Складає оборотні відомості за матеріальними рахунками 20,26 та ін. Веде облік за рахунками 10, 11, 12,13, 15, 22. Нараховує амортизацію нематеріальних активів. Веде облік розрахунків з покупцями. Веде облік за рахунками 361, 362. Веде облік матеріалів за субрахунками рахунку 20 та виробництва за рахунками 23, 25, 26 . Веде облік грошових коштів за рахунками 301,311,333.
Бухгалтер з обліку заробітної плати	Здійснює прийом, аналіз і контроль табелів обліку робочого часу і готує їх до лічильної обробки. Приймає і контролює правильність оформлення листків про тимчасову непрацездатність, довідок з догляду за хворими та інших документів, що підтверджують право на відсутність працівника на роботі, готує їх до лічильної обробки, а також для складання встановленої бухгалтерської звітності. Здійснює нарахування заробітних плат працівникам підприємства, здійснює контроль за витрачанням фонду оплати праці. Здійснює реєстрацію бухгалтерських проводок та їх рознесення.
Касир	Здійснює операції, пов’язані з прийманням та видаванням готівкових грошових коштів через касу підприємства, зберігає всі прийняті цінності. Одержує в установах банку готівку, здійснює записи в касовій книзі операцій одержання і видавання готівки за кожним прибутковим касовим ордером і видатковим документом в день їх надходження або видавання. Підписує прибуткові касові ордери та видаткові документи відразу після одержання або видавання по них готівки, а на доданих до них документах ставить штамп «Сплачено».

*складено за даними наказу про облікову політику ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Бухгалтерський облік ґрунтується на первинній інформації. Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» передбачено, що власник підприємства несе відповідальність за організацію обліку на ТОВ «Дружба СВК» таким чином, щоб всі господарські операції, які відбуваються

в межах господарсько-фінансової діяльності підприємства були задокументовані.

Первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій, є основою для відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій. Вони складаються під час здійснення господарської операції, а якщо це неможливо – безпосередньо після її закінчення на паперових або машинних носіях. Для контролю та впорядкування обробки даних на підставі первинних документів складають зведені облікові документи. Відповідальність за несвоєчасне складання первинних документів та реєстрів бухгалтерського обліку та недостовірність відображених у них даних несуть особи, які склали та підписали ці документи.

Головний бухгалтер ТОВ «Дружба СВК» розробляє графік документообігу. Графік регламентує строки складання, подання, обробки первинних документів, визначає перелік таких документів та час їх обробки, перелік посадових осіб, відповідальних за складання документу, порядок передачі цих документів по інстанціям для обробки, строк надходження документів до бухгалтерії, порядок проходження та обробки документів в бухгалтерії до складання фінансової звітності, строк передачі документів в архів.

Графік складається в двох примірниках: перший передається структурному підрозділу, інший - зберігається у головного бухгалтера. Графік документообігу складається в цілому за обліковою ділянкою. Контроль за дотримання графіка документообігу на підприємстві здійснюється головним бухгалтером.

Для складання фінансової звітності відповідно до чинних нормативних актів і надання її користувачам керівництво ТОВ «Дружба СВК» формує облікову політику: обирає принципи, методи та процедури обліку таким чином, щоб достовірно відобразити фінансовий стан і результати діяльності підприємства, забезпечити зіставність показників фінансових звітів. Облікова політика являє собою сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються для складання і подання фінансової звітності. Основна мета - забезпечити одержання достовірної інформації про майновий і фінансовий стан підприємства,

результати діяльності, які необхідні для користувачів фінансової звітності з метою прийняття відповідних рішень.

Документальне оформлення облікової політики ТОВ «Дружба СВК» здійснюється у вигляді наказу про облікову політику підприємства, який після затвердження набуває статусу юридичного документу. Наказ про облікову політику являється основним внутрішнім документом, яким регулюється організація облікового процесу на підприємстві та є обов'язковим для виконання всіма працівниками.

Для регламентації праці окремих облікових робітників головний бухгалтер складає посадові інструкції бухгалтерів. При складанні посадових інструкцій головний бухгалтер визначає склад робіт для кожного виконавця, при розподілі обов'язків та прав робітників визначає виконання тільки властивих їм функцій, забезпечує повний обсяг всього облікового процесу та визначає персональну відповідальність кожного робітника.

Відповідно чинному законодавству підприємство самостійно визначає форму обліку, про що зазначається в Наказі про облікову політику. Форма ведення бухгалтерського обліку ТОВ «Дружба СВК» – автоматизована. При цьому синтетичними та аналітичними обліковими регістрами є машинограми.

Основним способом реєстрації господарських операцій в обліку є введення в програму документів, що відповідають первинним документам бухгалтерського обліку – бухгалтерські проводки за документами, будь-які регістри аналітичного та синтетичного обліку, а також звітність формуються автоматично. Схема автоматизованої форми обліку на ТОВ «Дружба СВК» наведена на рис. 3.3.

Дана програма дозволяє вести аналітичний облік рахунками в будь-якому розрізі та ступені деталізації (субконто). Під час дослідження було виявлено, що при застосуванні програми можна обліковувати всі виробничі процеси, починаючи з купівлі сировини та матеріалів до реалізації готової продукції.

Рис. 3.3 – Схема автоматизованої форми обліку на СВК «Дружба»*
*складено за даними ТОВ «Дружба СВК»

При цьому всі виробничі операції будуть автоматично відображені у бухгалтерському та податковому обліку. Всі витрати, які буди протягом періоду будуть відображатися на рахунках обліку витрат.

На підставі даних бухгалтерського обліку складається фінансова звітність. Фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, яка містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Фінансову звітність підписує керівник та головний бухгалтер ТОВ «Дружба СВК». Фінансова звітність складається з: форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форми №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», форми №3 «Звіт про рух грошових коштів», форми №4 «Звіт про власний капітал» і форми №5 Примітки до річної фінансової звітності».

Перед складанням річної фінансової звітності у ТОВ «Дружба СВК» обов'язково проводять інвентаризацію активів та зобов'язань підприємства.

Працівники відділу бухгалтерії також застосовують для обробки інформації наступні програми: MS Word, MS Excel.

У програмі MS Word в основному створюється і редагуються текстові документи та звіти. В цьому форматі працівники відділу отримують інформацію від інших підрозділів, керівництва та державних служб.

У програмі MS Excel складаються різноманітні таблиці для подальших обчислень, вона дозволяє спростити вирішення завдань і тому є поширеною програмою в усіх підрозділах ТОВ «Дружба СВК».

Звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік. При цьому проміжна звітність складається щоквартально зростаючим підсумком з початку звітного року в складі Балансу та Звіту про фінансові результати. Баланс підприємства складається на кінець останнього дня звітного періоду.

Річну звітність подають не пізніше 20 лютого, наступного за звітним роком. Рух документів на підприємстві від моменту їх складання (або отримання від інших підприємств та організацій), періоду обробки та до передачі в архів становить документообіг.

3.2. Організація бухгалтерського обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами у ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Бухгалтерській облік розрахунків за товарними операціями з кредиторами у ТОВ «Дружба СВК» регламентується Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV зв змінами та доповненнями та П(С)БО 11 «Зобов'язання» та поділяються, зокрема, на: довгострокові, наведені в розділі II пасиву Балансу; поточні, наведені в розділі III пасиву Балансу. Відображення їх мети і складу у фінансовій звітності та вимоги до визнання і розкриття їх елементів регламентуються НП(С)БО 1 «Загальні вимоги

до фінансової звітності» [5].

Облік розрахунків за товарними операціями з кредиторами у ТОВ «Дружба СВК» починає здійснюватися з моменту підписання договору, в якому зазначені предмет договору, загальна вартість товару (робіт, послуг), порядок розрахунку, умови договору, обов'язки та відповідальність сторін. Договір вважається укладеним за умови підписання його всіма учасниками угоди.

У ТОВ «Дружба СВК» складають договір оренди та господарські договори.

Завданнями обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами є своєчасне, повне і правильне документальне оформлення і відображення на рахунках синтетичного і аналітичного обліку господарських операцій з виникнення та погашення заборгованості, не допускаючи прострочених платежів і уникаючи штрафних санкцій.

На підставі первинних документів, в яких підтверджений перехід права власності, у ТОВ «Дружба СВК» формуються бухгалтерські записи. Первинними документами, щодо виникнення заборгованості за розрахунками за товарними операціями з кредиторами є: накладні, рахунки-фактури, рахунки, акти приймання робіт, послуг, податкові накладні, товарно-транспортні накладні, товарні накладні. Підтвердження, щодо погашення заборгованості є такі документи як: виписки банку, ВКО.

Сформовані первинні документи та облікові регістри, бухгалтерські та фінансові звіти до передачі в архів, зберігаються в бухгалтерії ТОВ «Дружба СВК». За передачу їх в архів відповідає головний бухгалтер. В архіві вони зберігаються встановлений законодавством час.

Для обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами у бухгалтерії ТОВ «Дружба СВК» використовуються рахунки 6 класу: 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», 64 «Розрахунки за податками і платежами» та 68 «Розрахунки за іншими операціями».

– Для обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами передбачений рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками» та субрахунок 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» на якому ведеться облік

розрахунків за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги з вітчизняними кредиторами за товарними операціями. Для узагальнення інформації за всіма видами платежів до бюджету на ТОВ «Дружба СВК», використовується рахунок 64 «Розрахунки за податками і платежами», на якому відображають за дебетом належні до відшкодування з бюджету податки, та за кредитом нараховані податки й платежі, субрахунок 644 «Податковий кредит», якій використовується для відображення податку на додану вартість.

Порядок відображення розрахунків за товарними операціями з кредиторами після отримання сировини ТОВ «Дружба СВК» наведено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами ТОВ «Дружба СВК»*

№ з/п	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Отримано насіння від постачальника	201	631	23520,0
2	Відображено збільшення суму податкового кредиту з ПДВ	641	631	3920,0
3	Перераховані кошти за отримане насіння.	631	311	23520,0

*складено за даними ТОВ «Дружба СВК»

Також у ТОВ «Дружба СВК» розрахунки за товарними операціями з кредиторами можуть здійснюватися на умовах повної передплати. Порядок відображення розрахунків за товарними операціями з кредиторами за повною передплатою ТОВ «Дружба СВК» наведено в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами за повною передплатою у ТОВ «Дружба СВК»*

№ з/п	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Перераховано передоплату постачальнику	371	311	18700,0
2	Збільшено податковий кредит з ПДВ	641	644	3116,67
3	Отримано та оприбутковано товар	201	631	15583,33
4	Відображено податковий кредит з ПДВ	644	631	3116,67
5	Здійснено взаємозалік заборгованостей	631	371	18700,0

*складено за даними ТОВ «Дружба СВК»

У ТОВ «Дружба СВК» можливе придбання товарів за частковою передплатою. Порядок відображення розрахунків за товарними операціями з кредиторами за частковою передплатою ТОВ «Дружба СВК» наведено в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами за частковою передплатою у ТОВ «Дружба СВК»*

№ з/п	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Перераховано 50 % передоплати ТОВ «Техніком» за піч	371	311	25680,0
2	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641	644	4280,0
3	Отримано та оприбутковано на склад від постачальника піч	281	631	42800,0
4	Відображено податковий кредит з ПДВ	644	631	8560,0
5	Здійснено остаточний розрахунок з ПДВ	631	311	25680,0
6	Відображено збільшення суму податкового кредиту з ПДВ	641	644	4280,0
7	Здійснено взаємозалік із ТОВ «Техніком»	631	371	51360,0

*складено за даними ТОВ «Дружба СВК»

Аналітичний облік ведеться окремо в розрізі кожного документа на оплату за кожним кредитором.

Узагальнення інформації за дебетом та кредитом рахунків 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» та 64 «Розрахунки за податками і платежами» відбувається у відповідних машинограмах.

Інформація про розрахунки за товарними операціями з кредиторами у фінансовій звітності ТОВ «Дружба СВК» відображається у формі №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» у IV розділі «Поточні зобов'язання та забезпечення».

ТОВ «Дружба СВК» подає декларацію з податку на додану вартість за звітний період. Звітним періодом з ПДВ є місяць. Термін подання декларації з ПДВ за звітний період – не пізніше 20 днів, наступних за останнім календарним днем звітного (місячного) періоду. Заповнення декларації ТОВ «Дружба СВК» регламентується порядком «Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість», затвердженим Наказом Міністерства фінансів №21 від 28.01.2016 (зі змінами та доповненнями).

Висновки до третього розділу

В розділі було розглянуто організацію бухгалтерського обліку та обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами. Організація та ведення

бухгалтерського обліку у ТОВ «Дружба СВК» здійснюється згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», а також Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та Наказом №1 «Про облікову політику підприємства і організацію бухгалтерського обліку на підприємстві» за допомогою автоматизованої форми обліку, власно створених програм, та Плану рахунків №291. Облік розрахунків за товарними операціями з кредиторами здійснюється на підставі договорів за допомогою первинних документів типової форми, на основі яких вноситься інформація до відповідних машинограм та відображаються записи на відповідних рахунках бухгалтерського обліку господарських операцій. Для обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами у ТОВ «Дружба СВК» використовується рахунок 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками». Узагальнення інформації ведеться у відповідних машинограмах та відображається у формі №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)». ТОВ «Дружба СВК» подає декларацію з податку на додану вартість за звітний період. Звітним періодом з ПДВ є місяць.

Належна організація обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами має важливе значення для ТОВ «Дружба СВК», оскільки сприяє упорядкуванню інформації, прозорості та достовірності даних розрахункових операцій за борговими зобов'язаннями.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В кваліфікаційній роботі були розглянуті питання організації і методики обліку та аналізу розрахунків за товарними операціями з кредиторами на прикладі ТОВ «Дружба СВК».

В першому розділі було розглянуто економічну сутність обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами: сутність та класифікацію кредиторської заборгованості, проведено аналіз підходів до визначення поняття «кредиторська заборгованість» в економічній літературі, розглянуто задачі та нормативні документи з обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами; документальне оформлення, рахунки та типову кореспонденцію рахунків з обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами, відображення інформації у фінансовій звітності підприємства та питання податкового обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами.

В другому розділі проведений аналіз основних фінансово-економічних показників та фінансовий аналіз діяльності та ТОВ «ДРУЖБА СВК», розглянуто методику аналізу кредиторської заборгованості підприємства за два роки. Також у розділі проведений аналіз кредиторської заборгованості ТОВ Дружба СВК за 2021-2022 рр. за розглянутими етапами.

Першим етапом є аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості, який показав, що на кінець звітного року порівняно з початком величина кредиторської заборгованості підприємства збільшилась на 90,85%, що відбулось за рахунок збільшення заборгованості за розрахунками на 82,54% та інших поточних зобов'язань в 253 рази.

Другим етапом є порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства, який проводиться за допомогою прийому порівняння та дає можливість визначити перевищення певного виду заборгованості та зробити висновки щодо наявності загрози фінансової стійкості підприємства. Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства

свідчить, що на кінець звітного року сталося перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською на суму 607 тис. грн.

Третім етапом є аналіз якісного стану кредиторської заборгованості, який здійснюється за допомогою розрахунку системи відносних показників (коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості та періоду погашення кредиторської заборгованості). Аналіз якісного стану кредиторської заборгованості свідчить про негативні зміни якісного стану кредиторської заборгованості у ТОВ «Дружба СВК»: коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зменшився на 17 оборотів, середній термін обороту кредиторської заборгованості збільшився на 2,7 дні.

За результатами аналізу кредиторської заборгованості ТОВ «Дружба СВК» зроблено висновок, що збільшення величини кредиторської заборгованості та негативні зміни показників її якісного стану не здійснили негативний вплив на рівень фінансової стійкості та ліквідності ТОВ «Дружба СВК», що дало змогу зробити висновок про достатньо стійкий фінансовий стан, ліквідність та платоспроможність підприємства впродовж досліджуваного періоду.

У третьому розділі було розглянуто організацію бухгалтерського обліку, та обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами ТОВ «ДРУЖБА СВК». Наведено структуру бухгалтерії товариства, розглянуто організацію бухгалтерського та податкового обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами у ТОВ «Дружба СВК».

Для удосконалення обліку розрахунків за товарними операціями з кредиторами у ТОВ «Дружба СВК» можна запропонувати:

– своєчасно оновлювати програмне забезпечення для ведення обліку, що дозволить найбільш точно та згруповано контролювати заборгованість, а саме: оновити введення інформації про постачальників товарів (зберігання інформації про артикул, реєстрація цін постачальників при надходженні товарів, призначення цін постачальникам відповідно до умов поставки за договором, порівняння цін різних постачальників, оформлення договорів з різними умовами поставки, контроль за виконанням умов поставок за договорами); оформлювати

замовлення постачальників та контролювати оплати і надходження по замовленнях (реєстрація замовлень постачальників у разі регулярних поставок (реєстрація умов поставки і контроль виконання умов поставки), оформлення замовлень постачальників з відбором по номенклатурі конкретного постачальника, формування замовлень постачальникам з вибором оптимального постачальника (календарний план закупівель), планування термінів оплати постачальникам); проводити у оновленій версії розрахунки по передоплаті та багато іншого.

– застосовувати заходи щодо покращення використання трудових та матеріальних ресурсів, а також основних засобів та оборотних коштів підприємства;

–проводити аналіз кредиторської заборгованості ТОВ «Дружба СВК» за розглянутими етапами, що дозволить оцінити величину кредиторської заборгованості та її склад та сформулювати висновки, які сприятимуть прийняттю управлінських рішень щодо підтримки або підвищення потрібного рівня ліквідності та платоспроможності підприємства та покращення результатів його господарської діяльності.

На нашу думку, запропоновані заходи дозволять ТОВ «Дружба СВК» покращити облік розрахунків за товарними операціями з кредиторами та його результати фінансово-господарської діяльності в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 15.02.2024р.)
2. Закон України «Про обіг векселів в Україні» від 05.04.2001р. № 2374 – III (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2374-14#Text> (дата звернення: 20.02.2024р.)
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р № 2755-VI (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 20.02.2024р р.)
4. Цивільний кодекс України: Закон України станом на 05.10.2023р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 25.02.2024р.)
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 8073-X від 14.05.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 28.02.2024 р.)
6. Загальні вимоги до фінансової звітності: національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 року № 73 (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua> (дата звернення: 25.02.2024р.).
7. Зобов'язання: національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 від 31.01.2000 № 20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення: 25.02.2024р.)
8. Резерви, умовні зобов'язання та непередбачені активи: міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_051#Text (дата звернення: 25.02.2024р.)
9. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. наказом М-ва фінансів України від 30.11. 1999 № 291 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text> (дата звернення: 25.02. 2024р.)

10. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 291 від 30.11.1999 року (зі змінами та доповненнями). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 5.03.2024р.).

11. Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг затверджена постановою НБУ від 29.07.2022 р. № 163 (зі змінами та доповненнями) (дата звернення: 5.03.2024р.).

12. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 433 від 28 березня 2013 р. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv> (дата звернення: 15.03.2024р.).

13. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджене постановою Правління НБУ від 29.12.2017 р. № 148. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/v0148500-17> (дата звернення: 17.02.2024 р.)

14. Антонюк О.П., Ступницька Т.М., Купріна Н.М. Економічний аналіз: практикум: навч. посіб. / Одес. нац. акад. харч. технологій. 3-тє вид., Львів: Магнолія 2006, 2015. 326 с.

15. Аналітика та прогнозування соціально-економічних процесів і податкових надходжень: монографія / Паянок Т.М., Лаговський В.В., Краєвський В.М. та ін. Київ: ЦП «Компринт», 2019. 426 с.

16. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник. Житомир: ПП «Рута», 2015. 756 с.

17. Бухгалтерський фінансовий облік в Україні: навч. посіб. / Добровський В.М., Боднар М.І., Свідерський Є.І. та ін.; за ред. В.М. Добровського. Київ : А.С.К., 2009. 976 с.

18. Бухгалтерський облік в Україні: підручник / за ред. Р.Л. Хомяка. Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2006. 1008 с.

19. Голов С.Ф., Костюченко В.М. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами: практичний посібник. К.: Лібра, 2004. 880 с.
20. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: підручник. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 670 с.
21. Орлов І.В. Бухгалтерський облік і контроль зобов'язань суб'єктів господарювання: теорія і методологія: монографія. Житомир : ЖДТУ, 2010.
22. Основи підприємницької діяльності : підручник / за редакцією д.е.н., проф. В. М. Марченко. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського. Вид-во «Політехніка», 2022. 515 с.
23. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібник. 3-тє вид., випр. і доп. К.: Знання, 2007. 668 с.
24. Сопко В. Бухгалтерський облік : навч. посібн. для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищ. навч. закл. Тернопіль: Астон, 2012. 496 с.
25. Сук Л. К., Сук П. Л. Фінансовий облік: навч. посіб. 3-тє, переробл. і доповн. К.: Знання, 2016. 664 с.
26. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підруч. Київ: Алерта, 2013. 982 с.
27. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз: підруч. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 566 с.
28. Фінансовий облік: підручник: у 2 ч. / Бондар М.І. та ін. Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». К.: КНЕУ, 2012. Ч. 1. 2012. 553 с.
29. Фінансовий облік : конспект лекцій / укладачі: М. Ю. Абрамчук, Ю. Г. Гуменна, І. В. Тютюник, П. М. Рубанов. Суми: Сумський державний університет, 2018. 395 с.
30. Гнатенко Є. П. Аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства // Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Економічні науки. 2015. № 1(4). С.38-42
31. Гончарук Р.П. Сутність та класифікація кредиторської заборгованості: колізії наукових підходів // Вісник ЖДТУ. 2012 р. № 1 (59). С.48 – 51.

32. Гончарук С.М., Чапко Т.С. Розрахунки з постачальниками: облік та аналіз впливу на ефективність підприємства // Молодий вчений.2022. № 9 (109). С.129-132

33. Зеленко С.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю за товари, роботи, послуги // Економічні науки. 2014. №11(41). С.65

34. Конон Б. Характеристика сучасних методів аналізу поточних зобов'язань суб'єкта господарювання. Економічний аналіз. 2012. Випуск 11. С.23-26.

35. Мельник Н.Б. Облік розрахунків векселями: теоретична суть і методичні аспекти ведення. URL:<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/14674/1> (дата звернення 20.02.2024р.)

36. Міщук Є. В., Сідорова І. І. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості: проблемні аспекти. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2018/12.pdf (дата звернення 25.03.2024р)

37. Мулик Т.О., Томчук О.Ф., Федоришина Л.І. Аналітичне забезпечення заборгованості підприємства в умовах антикризового управління // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2019. № 1. С. 146–160.

38. Мягких І. М. Методичний підхід до аналізу та оцінки дебіторської та кредиторської заборгованості як складових управління фінансової стійкості авіакомпаній України. Сталий розвиток економіки. 2013. №4 (21). С.255-262.

39. Омецінська І.Я. Організаційні аспекти методики аналізу зобов'язань підприємств // Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації: збірник тез доповідей п'ятої ювілейної Міжнар.наук.-практ. конф. молодих вчених. Част. 2. Тернопіль: Економічна думка, 2008. С. 468-470

40. Попазова О.В. Тенденції змін дебіторської та кредиторської заборгованостей на підприємствах України // Агросвіт. 2013. №7. С.40–44.

41. Попович О. В. Аналіз поточної кредиторської заборгованості на ПАТ

«СПЕЦ-АВІА» за 2014-2016 роки. Молодий вчений. 2018. №3 (55). С.370-373.

42. Савченко А. М., Коротаєва І. Р. Аналіз кредиторської заборгованості на прикладі підприємства ПАТ «Монделіс Україна» // Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics», №18 (2019), 174-180 URL: <https://modecon.mnau.edu.ua> (дата звернення 25.03.2024р.)

43. Ступницька Т.М., Маркова Т.Д., Бамбуляк І.М., Кулік Н.М. Кредиторська заборгованість підприємства: оцінка та механізми управління // Економіка харчової промисловості. 2018. Т.10, Вип.4. URL: <https://www.fie.onaft.edu.ua/uk/site/archives> (дата звернення 25.03.24р.)

44. Тесленко Т. І. Облік і аналіз поточних зобов'язань : автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)». Київ, 2009. 21 с.

45. Томчук О. Ф. Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства // Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького. 2016. №2 (69). С.160-164.

46. Шарапа О. М. Особливості економічного аналізу кредиторської заборгованості підприємства. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. Міжнародний науковий журнал. 2016. Випуск 6. С.91-101. 4.

47. Шот А.П., Сівак В.С. Аналітичне забезпечення обліку і контролю виконання договірних зобов'язань з постачальниками // Економіка та суспільство. 2021. Вип. 30.

48. Франкевич І.П., Сердюк К.В. Проблеми аналізу кредиторської заборгованості в сучасних умовах // Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді: тези III Всеукр. студент. наук.-практ. конф., Одеса, 14-16 квітня 2021 р. Одеса : ОНАХТ, 2021. С. 120-122

49. <http://buhgalter911.com/>

50. <http://zakon.rada.gov.ua>